

UCHWAŁA NR XX/159/2025
RADY GMINY CZARNA DĄBRÓWKA

z dnia 16 grudnia 2025 r.

**w sprawie uchwalenia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2026-2030**

Na podstawie art. 118 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), art. 16b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (T.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214; zm.: Dz. U. z 2025 r. poz. 1302) Rada Gminy Czarna Dąbrówka uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2026-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarna Dąbrówka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Czarna Dąbrówka

Tomasz Naderza



Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2026-2030

Listopad 2025

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. CHARAKTERYSTYKA GMINY CZARNA DĄBRÓWKA	6
1. Położenie Gminy Czarna Dąbrówka.....	6
2. Struktura demograficzno- społeczna Gminy Czarna Dąbrówka.....	7
II. DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	10
1. Polityka prorodzinna i wspieranie rodziny, pomoc społeczna i system pieczy zastępczej.....	10
1.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.....	10
1.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.....	18
2. Promocja i ochrona zdrowia.....	19
2.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.....	19
2.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.....	23
3. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami i starszych.....	24
3.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.....	24
3.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.....	28
4. Edukacja publiczna.....	29
4.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.....	29
5. Przeciwdziałanie bezrobociu.....	31
5.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.....	31
5.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.....	33
6. Kultura, kultura fizyczna oraz turystyka.....	34
6.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.....	34
6.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.....	35
7. Aktywność obywatelska.....	36
7.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.....	36
7.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.....	38
8. Wnioski z Diagnozy Potrzeb i Potencjału Społeczności Lokalnej w zakresie Rozwoju Usług Społecznych.....	38
9. Rekomendacje.....	41
III. PLANOWANE CELE I ZADANIA- PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH	47
1. Planowane cele i zadania.....	47
2. Źródła finansowania.....	59
3. System monitorowania i ewaluacji.....	61
ZAKOŃCZENIE	63

WPROWADZENIE

Niniejszy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2026-2030 stanowi odpowiedź na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy, wyzwania społeczno- demograficzne oraz zmiany jakie zaszły w sposobie prowadzenia polityki społecznej w ostatnich latach.

Przez wiele lat wsparcie z pomocy społecznej kierowane było przede wszystkim do grup defaworyzowanych, osób wykluczonych, doświadczających kryzysu, czy też mających trudności z adaptacją do życia społecznego. Obecnie obserwujemy zmianę w prowadzeniu polityki społecznej i rozszerzanie zakresu jej oddziaływania na wszystkich mieszkańców lokalnych społeczności. Cele tej polityki koncentrują się na budowie społeczeństwa dobrobytu z otwartym dostępem do usług społecznych świadczonych na poziomie lokalnym zgodnie z potrzebami mieszkańców i ich możliwościami finansowymi. Tak wyznaczone priorytety osiągać można tylko poprzez konsekwentną integrację i koordynację działań różnych systemów (w tym m.in. pomocy społecznej, zdrowia czy edukacji) oraz systematyczne planowanie w oparciu o dowody pochodzące m.in. z diagnozy lokalnej oraz analizy potrzeb. Wykraczanie poza instytucjonalne ramy pomocy społecznej jest więc jednym z fundamentów przedstawianego Planu, natomiast kluczowym jego założeniem jest konsekwentne realizowanie idei rozwoju usług świadczonych w miejscu zamieszkania jako alternatywy dla rozwiązań instytucjonalnych. Nie oznacza to zamykania istniejących placówek, tylko planowy rozwój alternatywnych wobec nich usług tak, aby to ostatecznie mieszkaniiec wybrał zgodne ze swoimi preferencjami rozwiązanie. Ważne jest też, aby ofertę usług planować w oparciu o sprawdzone modele, których skuteczność została potwierdzona w nauce i praktyce, przy zachowaniu elastyczności w dopasowywaniu rozwiązań do zmieniających się potrzeb i preferencji odbiorców.

Dostępność usług w zakresie wsparcia społecznego i profilaktyki powinna być realizowana z myślą o każdej osobie, która może ich potrzebować, a szczególne miejsce w społeczeństwie przypisuje się osobom z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem, takim jak osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysach: psychicznym, bezdomności, uzależnienia i przemocy oraz rodziny, w tym dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej.

Deinstytucjonalizacja rozumiana powinna być nie tyle, jako dążenie do zamknięcia zakładów opieki, ale jako proces rozwoju usług społecznych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności, który miałby umożliwić pozostawanie przez osobę potrzebującą pomocy jak najdłużej w swoim

środowisku zamieszkania. Proces deinstytucjonalizacji programowany jest w perspektywie wielu lat, co powoduje, że zmiany w zakresie dostępności usług i ich koordynacji będą następowały etapowo w sposób:

- Zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby), jak najbardziej zbliżony do warunków odpowiadających życiu w środowisku domowym i rodzinnym;
- Umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i decyzjami, które ich dotyczą;
- Chroniący odbiorców usług przed izolacją od ogółu społeczności;
- Gwarantujący prymat indywidualnych potrzeb mieszkańców gminy nad organizacyjnymi wymogami i procedurami.

Celem niniejszego Planu jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym, zarówno w zakresie inwestycji, jak i podjęcia działań o charakterze profilaktycznym. Korzyściami dla gminy, wynikającymi z posiadania planu, są:

- Analiza potrzeb wszystkich stron procesu organizacji usług- odbiorców (osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób: starszych, z niepełnosprawnościami, w kryzysie psychicznym, w kryzysie bezdomności, a także rodzin i dzieci, w tym dziecka z niepełnosprawnością), jak i potencjalnych dostawców usług społecznych;
- Inwentaryzacja istniejących zasobów oraz dokonanie analizy podmiotów instytucjonalnych i organizacji pozarządowych oraz potencjalnych partnerów procesu rozwoju usług społecznych;
- Analiza możliwości jednostki samorządu terytorialnego, m.in. finansowych, lokalowych, a także określenie stanu przygotowania kadr służb społecznych;
- Zaplanowanie i wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym, w zakresie koniecznych inwestycji, jak i podjęcia działań o charakterze profilaktycznym;
- Realizowanie zamierzonych, trafnych i uporządkowanych działań w zakresie rozwoju usług społecznych;
- Umożliwienie dostępu do środków regionalnych i centralnych Unii Europejskiej;
- Stworzenie możliwości dostępu do programów celowych rządu RP.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2025-2030 wraz z Diagnozą Usług Społecznych, jest odpowiedzią na wytyczne krajowe (Strategia Rozwoju Usług Społecznych do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) została przyjęta w dniu 7 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów), powiatowe i wojewódzkie oraz lokalne potrzeby, które wynikają z diagnozy społecznej gminy Czarna Dąbrówka. Jego celem jest rozwój i przekształcenie usług społecznych w taki sposób, aby mogły być świadczone w środowisku lokalnym, w oparciu o zasoby wspólnoty i wsparcie rodzinne.

Plan został opracowany na lata 2025-2030 przez pracowników Centrum Usług Społecznych w Czarnej Dąbrówce. Zespół stworzył niniejszy Plan w oparciu o ogólnopolskie wytyczne i wskazówki dotyczące tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych. Jego celem jest rozwój i przekształcenie usług społecznych w taki sposób, aby mogły być świadczone w środowisku lokalnym, w oparciu o zasoby wspólnoty i wsparcie rodzinne. Dokument przygotowano w oparciu o Strategię Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka, Program Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2024-2025, Diagnozę Potrzeb i Potencjału Społeczności Lokalnej w Zakresie Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka.

Przedstawione w rozdziale I i rozdziale II dane dotyczące struktury Gminy Czarna Dąbrówka oraz wyniki badań ankietowych bazują na okresie od 2021 roku do 2023 roku. Dane za ten okres czasu były przedmiotem badań przy tworzeniu Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie rozwoju usług społecznych w gminie Czarna Dąbrówka na lata 2025-2029. Diagnoza ta natomiast stanowi bazę przy tworzeniu Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2026-2030.

I. CHARAKTERYSTYKA GMINY CZARNA DĄBRÓWKA

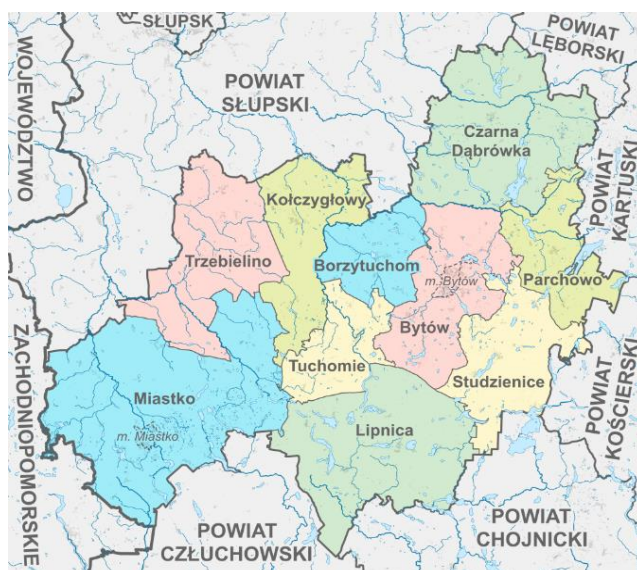
1. Położenie Gminy Czarna Dąbrówka

Gmina Czarna Dąbrówka to druga co do wielkości gmina wiejska w Powiecie Bytowskim (298 km²), położona w skrajnej, północno-wschodniej jego części, na pograniczu Pojezierza Kaszubskiego i Wysoczyzny Polanowskiej. Gmina stanowi 13,6 % powierzchni powiatu.

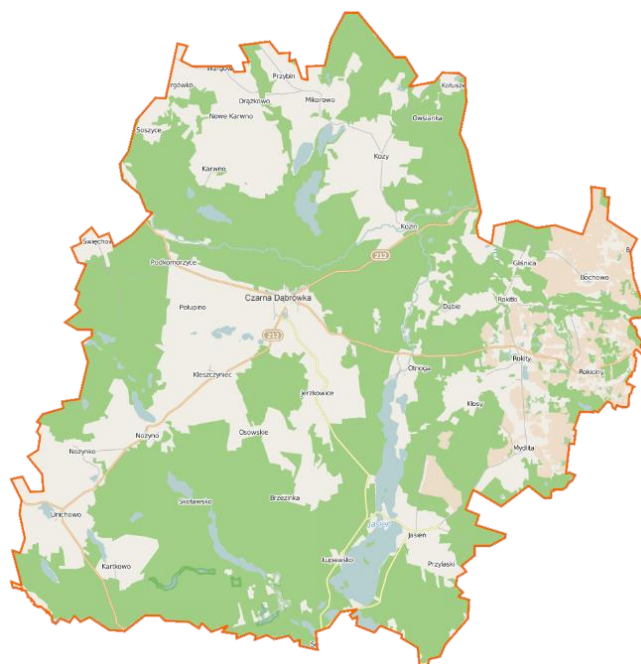
Podział administracyjny obejmuje 43 miejscowości, które wchodzi w skład 25 sołectw: Bochowo, Bochówko, Czarna Dąbrówka, Dęby, Jasień, Jerzkowice, Karwno, Kartkowo, Kleszczyniec, Kłosy, Kotuszewo, Kozy, Mikorowo, Mydlita, Nożyno, Nożynko, Otnoga, Osowskie, Podkomorzyce, Przyłaski, Rokiciny, Rokitki, Rokity, Unichowo, Wargowo, które zamieszkuje 5687 mieszkańców (wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.).

Miejscowości tworzą ogniwa sieci jednostek osadniczych, gdzie w centrum gminy znajduje się najwyższej rangi wieś gminna Czarna Dąbrówka z największą liczbą mieszkańców, największą ofertą usługową i miejsc pracy a także siedzibą władz gminy i usług publicznych. Gmina graniczy z gminami: Borzytuchom, Bytów, Parchowo (Powiat Bytowski), Potęgowo, Dębica Kaszubska (Powiat Słupski), Cewice (Powiat Lęborski), oraz Sierakowice (Powiat Kartuski).

Rysunek 1: Położenie gminy Czarna Dąbrówka na terenie powiatu bytowskiego



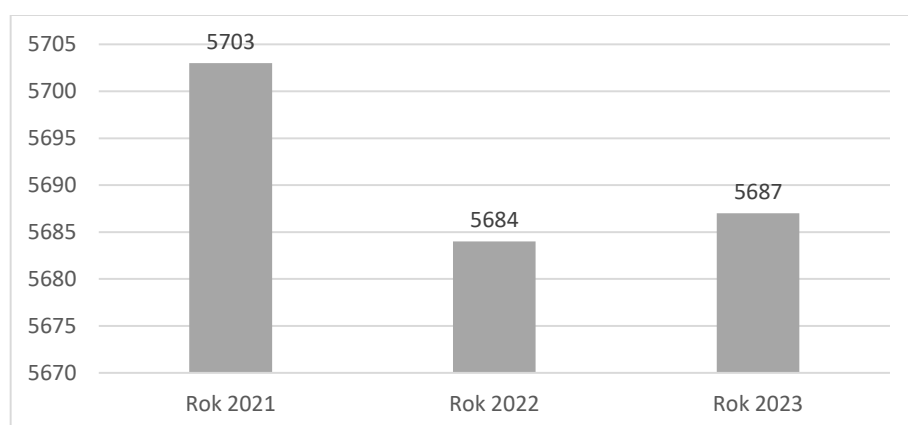
Rysunek 2: Mapa gminy Czarna Dąbrówka



2. Struktura demograficzno- społeczna Gminy Czarna Dąbrówka

Gminę Czarna Dąbrówka zamieszkuje 5 687 osób (stan na 31.12.2023 r.). Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba mieszkańców ulegała nieznacznym zmianom, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1: Liczba osób zamieszkujących gminę Czarna Dąbrówka w latach 2021-2023



Liczba kobiet zamieszkujących Gminę Czarna Dąbrówka jest nieco mniejsza od liczby mężczyzn. Na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba kobiet wynosiła 2 818 (49,55 %), a mężczyzn 2 869 (50,45 %).

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Gminie Czarna Dąbrówka dodatni i na koniec roku 2023 wynosi 15. Na przestrzeni lat 2021-2023 przyrost naturalny w Gminie ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku był dodatni i wyniósł 4, w 2022 roku spadł do wartości -3, a następnie w 2023 roku wzrósł do 15.

Tabela 1: Przyrost naturalny w Gminie Czarna Dąbrówka na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
urodzenia żywe	78	59	72
zgony	74	62	57
<i>przyrost naturalny</i>	4	-3	15

Struktura ludności w Gminie Czarna Dąbrówka według ekonomicznych grup wieku w roku 2023 przedstawiała się następująco:

- 1 394 mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 24,52% wszystkich mieszkańców;
- 3 185 mieszkańców było w wieku produkcyjnym, co stanowi 56 % wszystkich mieszkańców;
- 1 108 mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym, co stanowi 19,48 % wszystkich mieszkańców.

Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzegalny jest stopniowy spadek udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności, natomiast na nieustannie podobnym poziomie kształtuje się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Jeżeli chodzi o mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, tendencja jest rosnąca.

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych. W 2023 roku zarejestrowano 44 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 61 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych, tak jak w latach poprzednich, było ujemne i wyniosło -17.

Tabela 2: Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Czarna Dąbrówka w latach 2021-2023:

wyszczególnienie	2021	2022	2023
zameldowania w ruchu wewnętrznym	51	52	44
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	106	78	61
<i>saldo migracji wewnętrznych</i>	-55	-26	-17

Gmina Czarna Dąbrówka jest atrakcyjnym i komfortowym miejscem do mieszkania, rozwoju osobistego, zawodowego i społecznego dla mieszkańców. Mieszkańcy korzystają z dobrze zdefiniowanej funkcjonalnie struktury przestrzennej, w tym mieszkaniowej, gospodarczej, rolnej i terenów zielonych.

Jakość usług administracyjnych, społecznych i komunalnych jest na bardzo wysokim poziomie dzięki profesjonalny, zaangażowanym pracownikom, dobrze działającym procesom a także posiadaniu nowoczesnej infrastruktury technicznej i technologicznej.

Dzięki dobrej komunikacji społecznej oraz przejrzystości działań administracji lokalnej wzrasta poziom zaufania społecznego i siła marki gminy.

Diagnoza w wymiarze społecznym dotyczy jednego z kluczowych zasobów- zasobu ludzkiego oraz czynników warunkujących jego prawidłowy rozwój i funkcjonowanie. Liczba mieszkańców określonego terytorium i jej zmiany są podstawą do szacowania aktualnego i prognozowania przyszłego popytu na usługi, infrastrukturę techniczną, nieruchomości mieszkaniowe i komercyjne, miejsca pracy. Różnorodność, dostępność i jakość usług ma kluczowe znaczenie dla warunków życia mieszkańców, wpływając na atrakcyjność obszaru oraz zatrzymanie dotychczasowych (szczególnie młodych) i pozyskanie nowych mieszkańców.

II. DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W ZAKRESIE ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE CZARNA DĄBRÓWKA

W niniejszej części określone zostały zasoby Gminy Czarna Dąbrówka w zakresie usług społecznych wraz z wynikami badań ankietowych przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz młodzieży z terenu gminy Czarna Dąbrówka, w podziale na określone obszary:

- Polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny,
- System pieczy zastępczej,
- Pomoc społeczna,
- Promocja i ochrona zdrowia,
- Wspieranie osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- Edukacja publiczna,
- Przeciwdziałanie bezrobociu,
- Kultura, kultura fizyczna oraz turystyka,
- Aktywność obywatelska.

Poniższa analiza opierała się na danych empirycznych pochodzących z różnego rodzaju dokumentów, sprawozdań i raportów w zakresie polityki społecznej. Posłużono się także danymi Głównego Urzędu Statystycznego.

1. POLITYKA PRORODZINNA I WSPIERANIE RODZINY, POMOC SPOŁECZNA, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

1.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych

Analiza obszaru jakim jest polityka prorodzinna oraz wspieranie rodziny rozpoczęta została od przedstawienia wskaźników dotyczących małżeństw mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka, w porównaniu do wartości w całym województwie pomorskim oraz Polsce.

Jak wynika z zebranych danych w Gminie Czarna Dąbrówka liczba małżeństw na 1 000 ludności na przestrzeni lat 2021-2023 uległa zmniejszeniu, przyjmując w 2023 roku najniższą wartość, t.j. 4,4, która była jednocześnie wyższa niż na terenie całego województwa pomorskiego (4,1) oraz Polski (3,9).

Tabela 3: Liczba małżeństw na 1000 ludności w Gminie Czarna Dąbrówka w porównaniu do województwa pomorskiego i Polski w latach 2021-2023

Gmina Czarna Dąbrówka			
wyszczególnienie	2021	2022	2023
małżeństwa na 1000 ludności	6,5	5,3	4,4
Województwo pomorskie			
wyszczególnienie	2021	2022	2023
małżeństwa na 1000 ludności	4,7	4,5	4,1
Polska			
wyszczególnienie	2021	2022	2023
małżeństwa na 1000 ludności	4,4	4,1	3,9

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym szczeblem w systemie edukacji, gdzie w sposób świadomy i zaplanowany oddziałuje się na dziecko. Wychowanie i nauczanie odbywa się wg przyjętego programu dla każdej grupy wiekowej, z uwzględnieniem form i sposobu kształcenia do ogólnego poziomu rozwoju psychicznego dziecka. W roku szkolnym 2023/2024 wychowaniem przedszkolnym objęte zostały dzieci od 2,5 do 5 lat. Oddziały przedszkolne realizowały programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego, zapewniającą bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie nie krótszym niż 5 godzin dziennie.

W Gminie Czarna Dąbrówka wg stanu na 30.09.2023 r. łącznie 259 dzieci korzysta z wychowania przedszkolnego. Biorąc pod uwagę liczbę korzystających z wychowania przedszkolnego, gmina w 100 % zaspokajała potrzeby w tym zakresie.

Tabela 4: Dane o dzieciach w oddziałach przedszkolnych w Gminie Czarna Dąbrówka

Dane o dzieciach w oddziałach przedszkolnych w Gminie Czarna Dąbrówka wg. stanu na 30.09.2023 r.	Liczba oddziałów	Liczba dzieci		Ogółem
		Poniżej „0”		
Oddział przedszkolny w Cz. Dąbrówce	4	54	28	82
Oddział przedszkolny w Rokitach	5	64	32	96
Oddział przedszkolny w Nożynie	3	27	14	41
Oddział przedszkolny w Jasieniu	3	26	14	40
Ogółem	15	171	88	259

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy Czarna Dąbrówka w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzać istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną w Gminie Czarna Dąbrówka zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Centrum Usług Społecznych w Czarnej Dąbrówce (do dnia 31 grudnia 2023 r.- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej), które służy pomocą rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce (obecny CUS) objął pomocą społeczną 212 rodzin. W rodzinach, którym udzielono pomocy w formie świadczeń z pomocy społecznej przebywało 851 tj. 14,40% ogółu mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka. Bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania świadczenia przyznano decyzją administracyjną dla 375 osób, co pokazuje, że w stosunku do ogółu mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka świadczeniobiorcy stanowią 6,31%. W 2023 r. pracą socjalną pracownicy socjalni objęli 136 rodzin, w których przebywało 496 osób.

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w Gminie nieznacznie malała.

W 2023r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce realizował wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Posiłek w szkole i w domu"

na lata 2019-2023 (Uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r.). Celem programu "Posiłek w szkole i w domu" jest zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych. Istotnym elementem programu jest także zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Takie rozwiązanie daje bowiem większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów, z których przygotowywane są posiłki, oraz nad procesem ich przygotowywania.

W 2023 r. z programu "Posiłek w szkole i w domu" skorzystało 117 rodzin, w których było 578 osób. Dożywianie było zapewnione w formie jednego gorącego posiłku dla 234 dzieci uczęszczających do Szkół Podstawowych w: Czarnej Dąbrówce, Nożynie i Rokitach.

Widoczny jest znaczny wzrost liczby dzieci korzystających z posiłków, w przypadku ogółu osób objętych tą formą wsparcia, również dostrzegalna jest tendencja wzrostowa.

W Gminie Czarna Dąbrówka, przy współpracy z Bankiem Żywności w Słupsku realizowano Program Operacyjny „Pomoc Żywnościowa”, Podprogram 2021 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, którego celem było zapewnienie najuboższym mieszkańcom Polski pomocy żywnościowej oraz uczestnictwa w działaniach w ramach środków towarzyszących.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wydali 411 skierowań. Łącznie pomoc w postaci żywności otrzymały 1402 osoby z terenu Gminy Czarna Dąbrówka.

Mieszkańcy Gminy mogą skorzystać także z wsparcia na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem Programu jest udzielenie pomocy kobietom w ciąży zagrożonej, a także dzieciom, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie, bądź nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu w okresie prenatalnym. Świadczenie przysługuje jednorazowo, w wysokości 4 000 zł jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka. W Gminie Czarna Dąbrówka w 2023 roku wypłacono 1 świadczenie, w roku 2022 również 1 świadczenie, w roku 2021 natomiast nie wypłacono świadczeń „Za Życiem”.

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy Czarna Dąbrówka w których wychowuje się troje lub więcej dzieci proponowane jest wsparcie w postaci **Karty Dużej Rodziny**. Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin z trojgiem lub większą liczbą dzieci oferowanych zarówno w instytucjach publicznych, jak i firmach prywatnych. Jej

posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z ofert instytucji kultury, sklepów, środków komunikacji, punktów usługowych, ośrodków sportowych i rekreacyjnych będących partnerami Karty. W 2023r. w Gminie Czarna Dąbrówka wydano **194** Karty Dużej Rodziny.

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych klaruje się na podobnym poziomie. W 2021 roku udzielono wsparcia z tego powodu 108 rodzinom, w 2022 roku- 111 rodzinom, a w 2023 roku 109 rodzinom.

Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na pierwszym miejscu. Rodziny borykające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych stanowiły aż 51,41% ogółu. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział uległ znacznemu zwiększeniu, gdyż w 2021 r. było to 28,50 %, a w 2022 r.- 29,92 %.

Poprawa całościowego funkcjonowania rodziny jest możliwa dzięki wspierającej aktywności asystenta rodziny, którego możliwość przydzielenia do danej rodziny wprowadziła ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W 2023r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce zatrudniony był jeden asystent rodziny. Wsparciem asystenta rodziny objętych zostało **8 rodzin**. W 2023r. zakończono pracę asystenta w 1 rodzinie ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych asystenturą ulegała wahaniom, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5: Dane dotyczące pracy asystenta rodziny na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba asystentów	1	1	1
Liczba rodzin objętych wsparciem	10	13	8
Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę	1	5	1

W 2023 roku w Gminie Czarna Dąbrówka nie było rodzin wspierających, których zadaniem jest niesienie pomocy rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działań obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy

w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Kolejną analizowaną kwestią są dane dotyczące zjawiska **przemocy domowej**, korzystających z pomocy z tego powodu rodzin oraz zasobów na terenie Gminy Czarna Dąbrówka umożliwiających pomoc i przeciwdziałanie temu problemowi.

Działaniami mającymi na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych lub uwięzionych w przemoc domową zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Do zadań członków Zespołu należy między innymi : uczestnictwo w grupach roboczych w ramach realizowanych procedur „Niebieskie Karty”, prowadzenie wywiadów środowiskowych w rodzinach objętych procedurą, diagnozowanie problemów występujących w tych rodzinach oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin dzięki kontaktowi z innymi instytucjami.

W 2023r. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Czarna Dąbrówka otrzymał 14 zgłoszeń o stosowaniu przemocy w rodzinie, w tym:

- liczba formularzy „Niebieskiej Karty” wypełnionych przez pracowników socjalnych: 3NK;
- liczba formularzy „Niebieskiej Karty” wypełnionych przez inne jednostki i instytucje: 11 NK.

W 2023r. liczba ofiar przemocy w rodzinie: 12 kobiet, 3 mężczyzn i 8 dzieci, natomiast liczba sprawców przemocy w rodzinie: 1 kobieta, 10 mężczyzn.

W 2023r. odbyło się 5 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 37 posiedzeń grup roboczych. Podczas posiedzeń grup roboczych sporządzono:

- 11 formularzy „Niebieska Karta- C”
- 10 formularzy „Niebieska Karta- D”

Forma przemocy, która była najczęściej stosowana przez sprawców przemocy, to przemoc psychiczna/emocjonalna i przemoc fizyczna.

W 2023 r. udzielono pomocy i wsparcia 33 osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, tym było 19 kobiet, 5 mężczyzn i 9 dzieci. Udzielono również 117 osobom pomocy w formie: poradnictwa psychologicznego (34 porad), poradnictwa socjalnego (46 porad), poradnictwa prawnego (9 porad) oraz poradnictwa pedagogicznego (28 porad).

Szczegółowe informacje dotyczące ochrony i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w 2023r.

Rodzaj działania	Wskaźniki			Podmiot odpowiedzialny
				Gmina
Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych	liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych			1
	liczba posiedzeń zespołów			5
	liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych	ogółem		34
		w tym kobiety	ogółem	13
			w tym niepełnosprawne	0
			w tym starsze	1
		w tym mężczyźni	ogółem	13
			w tym niepełnosprawne	0
			w tym starsi	1
		w tym dzieci	ogółem	8
			w tym niepełnosprawne	0
	liczba utworzonych grup roboczych			14
	liczba posiedzeń grup			37
	liczba osób objętych pomocą grup roboczych	ogółem		34
		w tym kobiety	ogółem	13
			w tym niepełnoprawne	0
			w tym starsze	1
		w tym mężczyźni	ogółem	13
			w tym niepełnosprawni	0
			w tym starsi	1
		w tym dzieci	ogółem	8
	w tym niepełnosprawne		0	

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2023r. środki finansowane wydatkowane na powyższy cel to kwota **139 919,14 zł** na **19 dzieci** umieszczonych w pieczy zastępczej.

Tabela 7: Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz koszt odpłatności przez Gminę Czarna Dąbrówka w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba dzieci	9	11	19
Koszt odpłatności	80467,44 zł	102468,72 zł	139919,14 zł

Gminne zadania z zakresu pomocy społecznej, określone w ustawie o pomocy społecznej oraz innych przepisach realizowane były do grudnia 2023 r. przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce, który z dniem 1 stycznia 2024 r. przekształcony został w Centrum Usług Społecznych w Czarnej Dąbrówce. Jednym z działań mających na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi jest praca socjalna. Planowana jest ona w oparciu o wywiad środowiskowy, dokonaną ocenę i diagnozę. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, a także ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Polega nie tylko na wsparciu finansowym, ale także na monitoringu środowiska, pomocy w kontakcie ze szkołą, przedszkolem, służbą zdrowia, urzędami, organizacjami pozarządowymi, jak również z rodziną w celu zapewnienia właściwej pomocy i opieki.

W 2023 roku **pracą socjalną** objętych było 136 rodzin, w których znajdowało się 496 osób. Na przestrzeni lat 2021-2023 poziom ten ulegał wahaniom.

Kontrakt socjalny jest umową zawartą przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Jego celem jest przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W latach 2021-2023 liczba zawartych kontraktów socjalnych systematycznie malała.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy udzielanie **schronienia** osobom tego pozbawionym. Następuje to poprzez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Bezdomni mieszkańcy z terenu Gminy Czarna Dąbrówka mogli skorzystać ze schronienia oferowanego przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynności w Gdyni, z którym GOPS/CUS w Czarnej Dąbrówce podpisał porozumienie na świadczenie usług w zakresie zapewnienia tymczasowego miejsca noclegowego w formie:

- Schroniska dla bezdomnych kobiet i mężczyzn w Wielu
- Schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi w Dobrucie
- Schroniska dla uzależnionych od alkoholu mężczyzn w Gdyni

1.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.

W niniejszej części diagnozy przedstawione zostały wyniki badań ankietowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka. Pytania zawarte w kwestionariuszu miały na celu wskazanie potrzeb mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka w zakresie usług społecznych w sferze wspierania rodziny oraz wszelkich działań na jej rzecz.

W jednym z pierwszych pytań mieszkańcy mieli wskazać na główne problemy/trudności życiowe, z którymi ich zdaniem zmagają się rodziny w Gminie Czarna Dąbrówka. Badani najczęściej wskazywali na brak stałego zatrudnienia (35%), niskie zarobki/emerytura/renta (27%), choroby i problemy zdrowotne (24%), niepełnosprawność członka rodziny (23%) a także uzależnienie członka rodziny, np. od alkoholu, narkotyków, internetu, hazardu (21%). Nieco mniej ankietowanych wskazało na przemoc domową (15%), brak pieniędzy na bieżące wydatki (14%), konflikty rodzinne/małżeńskie (13%), zadłużenie rodziny, np. kredyty, pożyczki (11%), trudności wychowawcze/ konflikty z dzieckiem (10%) oraz złe warunki mieszkaniowe/brak własnego mieszkania (9%). Najmniej ankietowanych wskazało natomiast na problemy związane z konfliktem z prawem członków rodziny (3%). Natomiast 1% ankietowanych zadeklarowało, że rodziny w Gminie Czarna Dąbrówka nie doświadczają problemów i trudności życiowych.

W dalszej kolejności poproszono dorosłych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka o określenie jakie działania są najważniejsze, aby wspierać rodziny z dziećmi w najbliższych latach w Gminie Czarna Dąbrówka. Aż połowa respondentów wskazała zapewnienie pomocy

psychologicznej (50%), w następnej kolejności wskazano zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży (39%), zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (27%), zapewnienie opieki dla dzieci do lat trzech (26%). Nieco mniej ankietowanych wskazało na zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin (19%), zapewnienie wsparcia terapeutycznego (18%), działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich (17%), działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dla rodziców i dzieci (14%) oraz prowadzenie placówek wsparcia dziennego (12%). Najmniej ankietowanych wskazało na wsparcie asystenta rodziny (9%), samopomocowe grupy wsparcia i rodziny wspierające (7%) oraz realizację kampanii społecznych (3%). Natomiast 2 % respondentów nie ma zdania na ten temat.

W ankiecie skierowanej do uczniów klas VII i VIII z terenu Gminy Czarna Dąbrówka, zapytano z kolei młodzież, jakie działania w najbliższych latach w Gminie Czarna Dąbrówka uważają za najważniejsze dla rozwoju dzieci i młodzieży? Najwięcej, bo aż ponad połowa ankietowanych wskazała na zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania (54%) oraz zajęcia sportowe (52%). Ponad jedna trzecia respondentów wskazała stworzenie miejsc spotkań dla młodzieży (38%) Natomiast blisko jedna trzecia ankietowanych uczniów wskazała na wsparcie wyjątkowo uzdolnionych uczniów (32%) oraz pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin, które mają problemy (finansowe, wychowawcze, inne). Część uczniów jako ważne działanie uznała rozwój wolontariatu młodzieży (19%) oraz zajęcia/spotkania/warsztaty dla rodzin z dziećmi (13%).

2. PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

2.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba jest definiowana jako taka, która zagraża życiu człowieka. Długotrwała lub ciężka choroba była na przestrzeni ostatnich trzech lat jednym z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Czarna Dąbrówka, jednakże w omawianym okresie dostrzec można systematyczny spadek liczby beneficjentów w tym zakresie. W 2023 roku wsparcie w tym zakresie otrzymało 80 rodzin, w 2022 roku- 101 rodzin, natomiast w roku 2021 było to 117 rodzin.

Długotrwała lub ciężka choroba w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się w Gminie Czarna Dąbrówka na drugim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 80, w których znajdowało się 270 osób a więc rodziny borykające się z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby stanowiły 37,73% ogółu.

Na koniec 2023 r. w Gminie Czarna Dąbrówka funkcjonowała **jedna przychodnia zdrowia**. Jest to duża niższa wartość niż w porównaniu do całego województwa pomorskiego, gdzie na koniec 2023 r. jedna przychodnia przypadała na 1685 mieszkańców, oraz Polski, gdzie jedna przychodnia przypada na 1413 mieszkańców. W 2023 r. w Gminie Czarna Dąbrówka funkcjonowała **jedna apteka**, co również znacznie odbiega od norm w skali województwa i kraju, gdzie średnie te kształtują się następująco: w województwie pomorskim jedna apteka lub punkt apteczny przypada na 3424 mieszkańców, natomiast w skali kraju jedna apteka lub punkt apteczny przypada na 2996 mieszkańców.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla dzieci oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2023r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce w ramach specjalistycznych usług opiekuńczych korzystał z usług 2 specjalistów (logopedy i pedagoga z doświadczeniem do pracy z dziećmi autystycznymi i zaburzonymi psychicznie). Usługami objęto dwoje dzieci, którym zapewniono usługi specjalistyczne w wymiarze zalecanym przez lekarza specjalistę. Kwota świadczeń wydatkowana na ten cel wyniosła **24 760,00 zł**. Od 2024 roku, teraz już Centrum Usług Społecznych przystąpiło również do realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W 2024 roku CUS w Czarnej Dąbrówce zatrudnił na umowę zlecenie dwie wykwalifikowane opiekunki, które świadczą w/w usługi wśród potrzebujących mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka.

Poniższa analiza opiera się na danych dotyczących **problemu uzależnień**. W 2023 r. z pomocy GOPS w Czarnej Dąbrówce z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 15 rodzin, w

których znajdowało się 47 osób. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu uległa spadkowi. W omawianym okresie rodziny z terenu Gminy korzystały również z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii. W 2023 roku ich liczba wyniosła 1 i tym samym była taka sama, jak w 2022 i 2021 roku.

Alkoholizm w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na szóstym miejscu wśród mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 15, a więc rodziny borykające się z problemem alkoholizmu stanowiły 7,07% ogółu. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział uległ zmniejszeniu, gdyż w 2021 roku było ich 29, natomiast w 2022 roku również 29. Rodziny borykające się z problemem narkomanii w 2023 roku stanowiły 0,47% ogółu rodzin korzystających z pomocy i wsparcia – to tyle samo co w 2022 roku oraz mniej niż w 2021 roku (0,4%).

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez **Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, w ramach przysługujących jej uprawnień. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej Dąbrówce działa w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151) oraz Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Czarna Dąbrówka uchwalonego przez Radę Gminy. Realizując program komisja w 2023 r. odbyła 9 posiedzeń. W ramach swojej działalności Komisja opiniowała wnioski o zgodność lokalizacji punktów, których właściciele wystąpili o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Wydano 3 pozytywne opinie w tej sprawie, w formie Postanowienia. Członkowie Komisji upoważnieni przez Wójta Gminy dokonali kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w 3 punktach sprzedaży. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. W roku 2023 Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych pracował w składzie: Pedagog, Psycholog, Radca prawny. Praca w Punkcie Konsultacyjnym polegała na pełnieniu dyżurów w każdą środę miesiąca w godzinach od 16-18. W tych godzinach mieszkańcy naszej gminy mieli możliwość skorzystania z pomocy i wsparcia w/w specjalistów. Udzielane były porady w zakresie szeroko rozumianej problematyki uzależnień. Zapraszane były osoby uzależnione oraz osoby współuzależnione (partnerzy osób uzależnionych), członkowie ich rodzin. Z usług Punktu skorzystały również osoby potrzebujące wsparcia w depresji i po sytuacjach

traumatycznych. Łącznie w roku 2023 z pomocy specjalistów skorzystało 19 osób. Przeprowadzono 62 rozmowy wspierające i motywujące. Z terapii psychologicznej (długoterminowej) skorzystało 8 osób, z porad prawnych skorzystało 5 osób, 2 osoby zostały pokierowane na leczenie farmakologiczne.

W ramach działań polegających na organizowaniu lokalnych działań profilaktycznych, kampanii edukacyjnych o charakterze rozrywkowym, sportowym, kulturalnym itp. dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (w szkołach, na terenie Sołectw) GKRPA dofinansowała:

1. Uczniowski Klub Sportowy „NEPTUN” w Rokitach - zakup torby medycznej.
2. Szkoła Podstawowa w Jasieniu – warsztaty profilaktyczne dla uczniów (zajęcia sportowe pn. „Lubię to, jestem w tym dobry”, przedstawienia teatralne o tematyce profilaktycznej, konkurs prozdrowotny pt.: „Warzywa owoce wyciskaj, radością tryskaj”).
3. Szkoła Podstawowa w Jasieniu- warsztaty dla uczniów, nauczycieli i rodziców (ok. 100 osób)- tematyka: uzależnienia od telefonu, konsekwencji tego uzależnienia i pokazanie rozwiązań na występujące już zagrożenia oraz warsztaty z psychologiem.
4. Szkoła Podstawowa w Jasieniu- spektakl szkolny (Jasełkowy) dla mieszkańców miejscowości Jasień.
5. Szkoła Podstawowa w Nożynie – warsztaty profilaktyczne dla uczniów, spotkania ze specjalistą (tematyka: radzenie sobie ze stresem, agresją i przemocą oraz uzależnienia behawioralne).
6. SP Rokity- warsztaty profilaktyczne dla uczniów (tematyka: zachowania ryzykowne młodzieży, prawa dziecka, przemoc rówieśnicza, hejt w sieci, wykluczenie społeczne, depresja, substancje psychoaktywne, pasja w życiu).
7. SP w Rokitach – organizacja 3 Turniejów Piłki Siatkowej (udział. ok. 150 osób).
8. SP Rokity- warsztaty dla uczniów pn.: „NIE JESTEŚ SAM”.
9. SP Rokity – warsztaty dla uczniów pn.: „BARBIE – film jako socjologiczna obserwacja współczesnego świata”.
10. GCKiB w Czarnej Dąbrówce- impreza plenerowa pn.: „Rodzinne powitanie wakacji”.
11. GCKiB w Czarnej Dąbrówce- świetlice środowiskowe.

12. Sołectwo Rokity- działanie profilaktyczne pn.: „Aktywni – Akcja reanimacja” (udział ok. 130 osób- dzieci, młodzież, dorośli).

13. Sfinansowano udział matki z nieletnim synem w Ogólnopolskich Spotkaniach Trzeźwościowych w Gietrzwałdzie.

14. Dofinansowano zakup nagród dla laureatów Powiatowego Konkursu Wiedzy „HIV/AIDS- podaj rękę, nie zarazisz się”.

15. Przeprowadzenie wykładów dla uczniów klas VII-VIII Szkoły Podstawowej w Rokitach, Nożynie i Czarnej Dąbrówce. Wykłady prowadzili członkowie „Wspólnoty Cenacolo” na podstawie własnych przeżyć związanych z walką z nałogiem oraz trudnej drodze do głębokiej przemiany.

2.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.

W niniejszej części diagnozy przedstawione zostały potrzeby dorosłych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka w zakresie usług społecznych w sferze promocji i ochrony zdrowia.

W jednym z pytań zapytano badanych, jakie działania w najbliższych latach w Gminie Czarna Dąbrówka są najważniejsze, aby promować zdrowie, zdrowy tryb życia?

Największa grupa badanych odpowiedziała, że organizacja zajęć sportowych i innych wzmacniających aktywność fizyczną (40%), około jedna trzecia badanych stwierdziła, że konieczne są działania edukacyjne propagujące zdrowe odżywianie i zdrowy tryb życia (34%) oraz zwiększenie dostępu mieszkańców do badań przesiewowych w kierunku chorób cywilizacyjnych (32%). Nieco mniej ankietowanych wskazało na profilaktykę próchnicy u dzieci (27%). Pozostałe działania wskazane przez respondentów to udział w kampaniach i akcjach edukacyjno- profilaktycznych (21%). Aż 11 % badanych zadeklarowało, że nie wie bądź nie ma zdania na ten temat.

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać jakie działania w najbliższych latach w Gminie Czarna Dąbrówka są najważniejsze pod kątem profilaktyki uzależnień oraz wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin?

Blisko połowa ankietowanych wskazała na wsparcie psychologiczne (46%) oraz konieczność realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej (41%). Jedna czwarta respondentów wskazała na potrzebę tworzenia warunków do rozwoju klubów abstynenckich i

grup AA (25%). Anketowani wskazali również na konieczność poradnictwa specjalistycznego (22%) oraz tworzenia grup wsparcia (20%) i profilaktyki skierowanej do osób dorosłych (18%). Niewielka ilość ankietowanych uznała za konieczne prowadzenie kampanii informacyjnych (8%), a 8% ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

3. WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I STARSZYCH

3.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.

Pierwszą analizowaną kwestią dotyczącą osób z niepełnosprawnościami jest liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z GOPS Czarna Dąbrówka z powodu niepełnosprawnościami. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin ulegała wahaniom, gdyż w 2021 roku udzielono wsparcia 106 rodzinom, w 2022 roku – 74, a w 2023 roku – 75 rodzinom.

Niepełnosprawność w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na trzecim miejscu w Gminie Czarna Dąbrówka. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powyższego powodu wyniosła 75, a więc rodziny borykające się z problemem niepełnosprawności stanowiły 35,38% ogółu.

Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie **usług opiekuńczych**. Świadczone są one w formie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, opieki higienicznej, pomocy w czynnościach gospodarczych lub porządkowych. Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Pomoc społeczna w formie usług opiekuńczych przysługuje osobie samotnej, lub w rodzinie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona.

W 2023 r. z pomocy w formie usług opiekuńczych skorzystało **15 osób**. Pomoc w formie usług opiekuńczych udzielana była w wymiarze dostosowanym do indywidualnych potrzeb każdego podopiecznego, od 2 do 8 godzin dziennie. W 2022 roku usługami opiekuńczymi objęto 23 osoby, w 2021 roku – 53, co oznacza regularny spadek w tym zakresie.

Tabela 8: Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2021-2023

	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba osób	53	23	15

Wśród istotnych zasobów oferujących wsparcie adresowane do osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin należy wyszczególnić działające na terenie Gminy Czarna Dąbrówka **Stowarzyszenie Siła Dębu**.

W Gminie Czarna Dąbrówka, pod skrzydłami Centrum Usług Społecznych działa również **wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego**, która nieodpłatnie wypożycza mieszkańcom Gminy Czarna Dąbrówka sprzęt rehabilitacyjny oraz wspomagający, w postaci m.in.: specjalistycznych łóżek rehabilitacyjnych, materacy przeciwoślizgowych, wózków inwalidzkich, schodolazów, podnośników, przenośnych toalet, balkoników, kul, lasek itp. sprzętu.

Opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami zamieszkujący teren Gminy Czarna Dąbrówka mogli skorzystać z programu **„Opieka Wytechnieniowa – edycja 2023”**, finansowanego z Funduszu Solidarnościowego. Celem programu „Opieka wytechnieniowa” -edycja 2023 było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

- 1) dziećmi posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności
- 2) osobami posiadającymi:
 - a) orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
 - b) orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W ramach programu usługami opieki wytechnieniowej w gminie Czarna Dąbrówka zostały objęte 3 rodziny- 2 osoby dorosłe posiadające znaczny stopień niepełnosprawności oraz 1 dziecko posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.

Limit usług opieki wytechnieniowej wyniósł ok. 40 godzin miesięcznie, rocznie 460 godzin.

Opieka wytechnieniowa miała za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa.

Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki nad osobami z niepełnosprawnością mogły przeznaczyć czas na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw.

W ramach wsparcia społecznego oraz dążenia do poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, Gmina Czarna Dąbrówka brała w 2023 roku również udział w programie „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością- edycja 2023”, finansowanym ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Program zapewnia usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym, dedykowaną osobom niepełnosprawnym o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności.

Cele programu:

- wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla pełnoletnich osób niepełnosprawnych;
- możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym;
- ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz stymulowanie osoby niepełnosprawnej do podejmowania aktywności i umożliwienie realizowania prawa do niezależnego życia;
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności, np. poprzez udział w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, rozrywkowych

Usługi asystenta w szczególności polegają na pomocy asystenta w:

- załatwianiu spraw urzędowych;
- nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacjami;
- korzystaniu z dóbr kultury;
- wyjściu i powrocie na rehabilitację oraz zajęcia terapeutyczne;
- wspieraniu w życiu codziennym.

W 2023r. z usługi „Asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej” skorzystało 5 osób niepełnosprawnych, 4 ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 1 z umiarkowanym.

Gmina Czarna Dąbrówka realizuje również **dowóz 6 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności własnym transportem** do Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Bytowie.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane **starzejącym się społeczeństwem** ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W Gminie Czarna Dąbrówka odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2023 roku wyniósł 19,48%, co oznacza wzrost w stosunku do 2021 roku o 1,56%. Na przestrzeni lat 2021-2023 udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy ulegał regularnemu wzrostowi.

W roku 2023 pomocą społeczną objęto 25 emerytów i rencistów, tj. 6,22% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. W grupie rodzin emerytów i rencistów przeważają gospodarstwa jednoosobowe. Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można wahania w zakresie ogólnej liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym.

W Gminie Czarna Dąbrówka działają 3 miejsca spotkań osób starszych: w Czarnej Dąbrówce, w Jasieniu i w Nożynie -zajęcia odbywają się minimum raz w miesiącu i prowadzone są przez pracowników Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Czarnej Dąbrówce.

Kolejnym zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym jest kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Na terenie Gminy Czarna Dąbrówka nie funkcjonują domy pomocy społecznej. W 2023 r. w domach pomocy społecznej ogółem z terenu Gminy Czarna Dąbrówka przebywały **4 osoby**, za które Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ponosił odpłatność. Kwota świadczeń na tę formę opieki wyniosła **201 095 zł**.

Mieszkańcy przebywali w 5 różnych domach pomocy społecznej tj. w:

- 1) Dom Pomocy Społecznej w Łosienicach - 1 osoba;
- 2) Dom Pomocy Społecznej w Machowinie - 1 osoba;
- 3) Dom Pomocy Społecznej w Szpęgawsku - 1 osoba;
- 4) Domu Pomocy Społecznej w Lęborku - 1 osoba;

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba mieszkańców przebywających w DPS, za których Gmina Czarna Dąbrówka ponosiła odpłatność nie uległa zmianie, wzrosła natomiast wysokość odpłatności co obrazuje poniższa tabela:

Tabela 9: Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej oraz odpłatność w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób przebywających w DPS	4	4	4
Odpłatność	155 826 zł	170 011 zł	201 095 zł

3.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.

W niniejszym podrozdziale przedstawione zostały problemy i potrzeby poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych z Gminy Czarna Dąbrówka.

W pierwszym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać jakie bariery i problemy najbardziej utrudniają funkcjonowanie osobom starszym i/lub z niepełnosprawnościami w Gminie Czarna Dąbrówka? Najczęściej badani wskazywali utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (49%), utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu (37%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (24%) a także trudności finansowe (20%). Nieco mniej respondentów wskazała jako problem choroby (18%), samotność (16%), brak opieki lub niewystarczająca opieka ze strony rodziny (12%). Najmniej ankietowanych wskazało na bariery architektoniczne (10%), brak akceptacji w środowisku lokalnym (10%), brak poczucia bycia potrzebnym (9%), brak pracy (9%), brak oferty (lub niewystarczająca oferta) aktywizacji zawodowej (5%), utrudniony dostęp do edukacji (3%), brak oferty (lub niewystarczająca oferta) aktywności społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej (1%). Wśród badanych 2% wskazało, że nie doświadczają żadnych barier/problemów, a aż 8% nie wie, nie ma zdania na ten temat.

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać, jakie działania w najbliższych latach w Gminie Czarna Dąbrówka są najważniejsze, aby wspierać osoby starsze i/lub z niepełnosprawnościami

oraz ich rodziny? Aż połowa respondentów wskazała na zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów (50%). Ponadto niezwykle istotne dla mieszkańców Gminy jest zwiększenie/ułatwienie dostępu do rehabilitacji (36%), zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych (26%), zapewnienie pomocy psychologicznej (24%), ułatwienie dojazdu do miejsc świadczenia usług społecznych (22%), zapewnienie całodobowej opieki (20%). Poza tym ankietowani wskazali również na potrzebę zapewnienia opieki wytechnieniowej dla rodzin (16%), integrację osób z niepełnosprawnościami i/lub starszych oraz ich rodzin ze środowiskiem lokalnym (14%), tworzenie nowych zakładów aktywności zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami (14%), kursy i szkolenia dla opiekunów faktycznych, w tym w zakresie pielęgnacji, diety (12%), zapewnienie poradnictwa psychologicznego (12%). Zadeklarowano również potrzebę wsparcia w postaci asystentów osób z niepełnosprawnościami i/lub asystentów osób starszych (11%), organizację różnorodnych form spędzania czasu wolnego (9%), potrzebę likwidacji barier architektonicznych (8%), zorganizowanie ogólnodostępnego miejsca spożywania ciepłego posiłku za niewielką odpłatnością/ ułatwienie dostępu do takiego miejsca (5%). 3 % ankietowanych nie ma miejsca na ten temat.

4. EDUKACJA PUBLICZNA

4.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.

W Gminie Czarna Dąbrówka funkcjonują 4 szkoły podstawowe których gmina jest organem prowadzącym:

- Szkoła Podstawowa im. 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej w Czarnej Dąbrówce
- Szkoła Podstawowa im. Gryfa Pomorskiego w Rokitach
- Szkoła Podstawowa w Nożynie Im. Św. Jana Pawła II
- Szkoła Podstawowa w Jasieniu

Przy 4 szkołach podstawowych działają oddziały przedszkolne. Obsługa finansowo księgowa jednostek budżetowych działających w zakresie oświaty, jest zapewniana przez Zespół Ekonomiczno- Administracyjny w Czarnej Dąbrówce. We wszystkich placówkach

oświatowych zapewniona jest obsługa administracyjna i organizacyjna. Poziom zatrudnienia pracowników administracji i obsługi w szkołach będzie przedstawione w dalszej części informacji.

Szkoły podstawowe:

Szkoły podstawowe są placówkami obwodowymi. Nauka w szkole podstawowej jest obowiązkowa.

Oddziały przedszkolne:

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym szczeblem w systemie edukacji, gdzie w sposób świadomy i zaplanowany oddziałuje się na dziecko. Wychowanie i nauczanie odbywa się wg przyjętego programu dla każdej grupy wiekowej, z uwzględnieniem form i sposobu kształcenia do ogólnego poziomu rozwoju psychicznego dziecka. W roku szkolnym 2023/2024 wychowaniem przedszkolnym objęte zostały dzieci od 2,5 do 5 lat. Oddziały przedszkolne realizowały programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego, zapewniając bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie nie krótszym niż 5 godzin dziennie. W Gminie Czarna Dąbrówka zapewniony jest dostęp do opieki przedszkolnej dla dzieci wg stanu na 30.09.2023 r. łącznie 259 dzieci korzysta z wychowania przedszkolnego. Biorąc pod uwagę liczbę korzystających z wychowania przedszkolnego, gmina w 100 % zaspokajała potrzeby w tym zakresie.

Zatrudnienie nauczycieli:

Nauczyciele, zatrudnieni w gminnych jednostkach oświatowych, posiadają odpowiednie kwalifikacje oraz, dzięki wypracowanym systemom doskonalenia, w przeważającej większości uprawnienia do nauczania więcej niż jednego przedmiotu. Stan zatrudnienia wynika z organizacji roku, a ta ściśle związana jest z liczbą oddziałów na każdym poziomie nauczania, liczbą godzin wynikającą z podziału na grupy np. na zajęciach z wychowania fizycznego, języków obcych, informatyki oraz liczbą godzin dla poszczególnych przedmiotów określoną w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania. W roku szkolnym 2023/2024 zatrudnienie wynosi 95,45 etatu (stan na 30.09.2023 r.). Zmiany w strukturze zatrudnienia w trakcie roku szkolnego powodowane są koniecznością zatrudnienia pracowników na zastępstwo w przypadku długotrwałej choroby lub macierzyństwa oraz przebywania

nauczycieli na urloпах zdrowotnych. W roku szkolnym 2023/2024 - 5 nauczycieli przebywało na rocznym urlopie dla poratowania zdrowia, 3 nauczycieli na urlopie macierzyńskim.

Zatrudnianie pracowników administracji i obsługi:

Aby zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki nauki, wychowania i opieki oraz świeże posiłki dla dzieci i młodzieży, w jednostkach oświatowych zatrudnia się pracowników administracji i obsługi. Stan zatrudnienia pracowników niepedagogicznych w szczególności uwarunkowany jest potrzebami wynikającymi z liczby uczniów, powierzchni do sprzątania, liczby wydawanych posiłków, konieczności wspierania pracy nauczycieli w opiece nad uczniem z orzeczeniami o specjalnej organizacji nauki itp. Zatrudnianie pracowników administracji i obsługi utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Dyrektorzy korzystają z możliwości darmowych umów stażowych z urzędu pracy, a jednym z ich punktów jest zatrudnianie na czas określony po odbytym stażu.

5. PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

5.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.

Pod koniec 2023 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytowie zarejestrowanych było łącznie **240 mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka**. Oznacza to wzrost w odniesieniu do roku poprzedniego o 31 osób, z kolei w stosunku do 2021 roku jest to wzrost o 21 osób. Pozostających bez pracy kobiet pod koniec 2023 roku było w Gminie więcej niż mężczyzn – stanowiły one 66,25% ogółu (159 osób), natomiast mężczyźni – 33,75% (81 osób).

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób długotrwale bezrobotnych z Gminy Czarna Dąbrówka zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2021-2022. Ze zjawiskiem **długotrwałego bezrobocia** mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Pod koniec 2023 roku długotrwale bezrobotni mieszkańcy Gminy Czarna Dąbrówka stanowili 51,66% wszystkich mieszkańców zarejestrowanych w PUP. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zatem zaobserwować spadek w zakresie liczby osób długotrwale bezrobotnych, jak i ich udziału w ogóle osób pozostających bez zatrudnienia.

Tabela 10: Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka oraz ich udział w liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2021-2023

kategoria	31 grudnia 2021		31 grudnia 2022		31 grudnia 2023	
długotrwale bezrobotni	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
	154	70,32	120	57,41	124	51,66

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na **grupę wiekową** można zauważyć, że w latach 2021-2023 udział osób do 25 roku życia oraz do 30 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka ulegał wzrostowi. Osoby do 25 roku życia w 2023 roku stanowiły 25,42% wszystkich osób zarejestrowanych w PUP – to o 2,45 % więcej niż w 2022 roku oraz o 5,33% więcej niż w 2021 roku. Osoby do 30 roku życia w 2023 roku stanowiły 40% wszystkich osób zarejestrowanych w PUP – to o 0,29% więcej niż w 2022 roku oraz o 5,75 % więcej niż w 2021 roku. Spadek dostrzegalny jest natomiast w przypadku osób powyżej 50 roku życia, który ukształtował się w 2023 roku na poziomie 17,92%- to o 2,65 % mniej względem 2022 roku oraz o 4,45% mniej w porównaniu do 2021 roku.

Tabela 11: Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców w latach 2021-2023

Kategoria wiekowa	31 grudnia 2021		31 grudnia 2022		31 grudnia 2023	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Do 25 roku życia	44	20,09	48	22,97	61	25,42
Do 30 roku życia	75	34,25	83	39,71	96	40,00
Powyżej 50 roku życia	49	22,37	43	20,57	43	17,92

W 2023 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrówce z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 57. Na przestrzeni lat 2021-2023 można zauważyć spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu, przy czym w 2022 roku osiągnęła ona najwyższą wartość.

Bezrobocie w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 57, w których znajdowały się 233 osoby, a więc rodziny borykające się z problemem bezrobocia stanowiły 26,89% ogółu. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział uległ zmniejszeniu.

5.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.

Niniejszy podrozdział przedstawia potrzeby wskazane przez dorosłych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka w zakresie rynku pracy oraz aktywizacji zawodowej.

W pierwszej kolejności zapytano respondentów jakich trudności doświadczają najczęściej osoby bezrobotne w Gminie Czarna Dąbrówka? Największa ilość ankietowanych wskazała na brak motywacji do znalezienia zatrudnienia (27%) oraz niechęć do podejmowania pracy (24%). W pozostałej kolejności badani wskazali na nieumiejętność poszukiwania pracy (17%), kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy (16%), niewystarczającą liczbę miejsc pracy (16%), brak dostosowania ofert pracy do kwalifikacji osób bezrobotnych (14%). Według respondentów pojawiły się również takie odpowiedzi jak: zbyt wysokie aspiracje osób bezrobotnych odnośnie do oferty dostępnej na rynku pracy i wynagrodzenia (12%), niewystarczające możliwości odbycia kursów, szkoleń i staży zawodowych (12%). 11% ankietowanych nie wie bądź nie ma zdania.

Kolejne pytanie zadane badanym brzmiało: Jakie działania są najważniejsze, aby aktywizować zawodowo osoby bezrobotne w Gminie Czarna Dąbrówka w najbliższych latach? Największa ilość ankietowanych opowiedziała się za organizacją szkoleń i kursów zawodowych (39%), organizacją staży zawodowych (37%), aktywizacją zawodową osób w wieku 50+ (22%), aktywizacją zawodową kobiet (21%) oraz inicjowanie powstawania nowych miejsc pracy (20%). Ankietowani wskazali również takie działania jak organizowanie doradztwa zawodowego dla dorosłych i młodzieży (17%), aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnością (16%) oraz realizację kompleksowych programów aktywizacji zawodowej (10%). 8% ankietowanych nie wie lub nie ma zdania na ten temat.

6. KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

6.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.

Działalność w zakresie sportu, turystyki i rekreacji na terenie Gminy prowadzi Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Czarnej Dąbrówce. GCKiB swoje cele statutowe realizuje za pomocą:

- ośrodków kultury – Wiejskiego Domu Kultury w Jasieniu, Domu Ludowym w Nożynie, Domu Pracy Twórczej i Rzemiosła Dawnego w Mikorowie, świetlic środowiskowych (w Czarnej Dąbrówce, Jerzkowicach, Kleszczyńcu, Bochowie, Bochówku, Karwnie)
- gminnej biblioteki publicznej wraz z filią mieszczącą się w Wiejskim Domu Kultury w Jasieniu, dbającą o upowszechnianie czytelnictwa oraz dbałość o dostęp do literatury

Oferta GCKiB twórczo uzupełnia rozumienie gminy jako „małej ojczyzny” z wyodrębnionym poczuciem tożsamości regionalnej, własnej kultury, różnorodności, inności i wspólnoty. Misja GCKiB powinna prowadzić do rozwoju mieszkańców, poszerzania horyzontów, stwarzania możliwości rozwoju niezależnie od wieku, a jednocześnie jest wyławianie tworzącej się indywidualności kulturowej naszego regionu. Upowszechnianie czytelnictwa, dbałość o dostęp do literatury, zadania w zakresie promocji dziedzictwa i dorobku kulturowego gminy, jej promocja wizerunkowa oraz upowszechnianie sportu i turystyki stoją na równi z innymi zadaniami kulturowymi GCKiB.

Wśród prężnie działających sekcji i kół zainteresowań w 2023 r. znalazły się:

- Nauka gry na instrumentach (gitara, akordeon, pianino, perkusja) – Cz. Dąbrówka, Nożyno, Jasień
- Dziecięca grupa tańca współczesnego (grupa młodsza i starsza)
- Klub Seniora grupa w Jasieniu, w Czarnej Dąbrówce i Nożynie (120 osób łącznie)
- Grupa młodzieżowa „Pierwsi Lepsi” (28 osób łącznie) - Czarna Dąbrówka
- Grupa wokalna – (19 osób łącznie) Czarna Dąbrówka
- Animatorka – zajęcia eksperymentalne dla dzieci
- Sensoryczna piaskownica dla smyka- zajęcia sensoryczne dla dzieci
- Zajęcia ceramiczne
- Grupa fitness – Czarna Dąbrówka

➤ Kreatywna plastyka – Czarna Dąbrówka

➤ SuperLiderzy – grupa składająca się z dzieci i młodzieży (w sumie blisko 10 osób).

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka funkcjonuje 10 świetlic, w których zajęcia prowadzą animatorzy GCKiB Czarna Dąbrówka: Karwno, Jerzkowice, Kleszczyniec, Unichowo, Nożyno, Czarna Dąbrówka, Bochowo, Bochówko, Mikorowo, Jasień. Świetlice służą mieszkańcom gminy i są ogólnodostępne. Działalność świetlic wiejskich ma na celu integrację środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców działających na rzecz wsi, wspieranie inicjatyw lokalnych oraz prowadzenie działalności kulturalno – oświatowej i sportowo – rekreacyjnej. Na świetlicach realizowano takie zajęcia jak: przeróżne formy zabaw i animacji, zajęcia plastyczne, eksperymentalne, zajęcia kreatywne, bale karnawałowe, mikołajki.

Działalność GCKiB to również działania poświęcone celebracji ważniejszych dat kalendarzowych, tworzenia okazji do pokazania się młodych twórców, talentów oraz oferowanie ciekawych zjawisk zakorzenionej w gatunkach różnych sztuk. Wśród ważniejszych inicjatyw kulturalnych zrealizowanych w roku 2023 znalazły się: Realizacja XXXI Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Oblicza Kobiety Twórczej – stanowiącej odpowiedź na ogólnopolski „Dzień Kobiet”, Uroczyste Obchody 11 Listopada, Festiwal Talentów, Mikołajki- spektakl dla dzieci przygotowany przez grupę młodzieżową i spotkanie z Mikołajem, Bliskie Spotkania Teatralne- zostały rozszerzone do dwóch dni, zorganizowanie przy współpracy Teatru PlanetaM. W ramach bliskich Spotkań Teatralnych odbyły się spektakle, monodramy, warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych, recitale i koncerty, Dyskoteka PRL, Bal Seniora.

6.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych.

W niniejszym podrozdziale przedstawione zostały potrzeby uczniów klas VII i VIII z terenu Gminy Czarna Dąbrówka w zakresie aktywności kulturalnej, sportowej oraz rekreacyjnej.

W pierwszym pytaniu zapytano młodzież czy uczęszcza (i ewentualnie jak często) na dodatkowe zajęcia, np. muzyczne, sportowe, plastyczne itp. organizowane w szkole? Większość uczniów odpowiedziała, że nie korzysta z takich form aktywności (37%).

Odpowiedzi: tak, często udzieliło 25% ankietowanych; tak, czasami 20 % ankietowanych; natomiast – tak, rzadko 18 % ankietowanych.

W kolejnym pytaniu zapytano młodzież czy uczęszcza (i ewentualnie jak często) na dodatkowe zajęcia, np. muzyczne, sportowe, plastyczne itp. organizowane poza szkołą? Większość uczniów odpowiedziała, że nie korzysta z takich form aktywności (41%). Odpowiedzi: tak, często udzieliło 20% ankietowanych; tak, czasami 24 % ankietowanych; natomiast – tak, rzadko 15 % ankietowanych.

W kolejnym pytaniu zapytano natomiast młodzież o powody nieuczestniczenia w zajęciach dodatkowych wymienionych w dwóch powyższych pytaniach. Większość ankietowanych wskazała brak zajęć dostosowanych do moich potrzeb, pasji, zainteresowań (37%), brak pieniędzy (13%) oraz brak zgody rodzica (5%).

Kolejną kwestią z którą zwrócono się do młodzieży było pytanie: jak spędzasz czas wolny? Ponad połowa respondentów wskazała uprawianie sportu i spacerowanie jako formę spędzania czasu wolnego (58%), połowa badanych wskazała na spotkania ze znajomymi (50%), a blisko połowa zadeklarowała, że w wolnym czasie jest aktywna w mediach społecznościowych (43%). Pozostałe formy spędzania czasu wolnego wykazane w ankiecie to: granie w gry komputerowe (36%), oglądanie filmów- zarówno kino, jak i telewizja (33%), czytanie książek/słuchanie audiobooków (22%), i granie w planszówki (20%).

7. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

7.1. Analiza danych zastanych na podstawie źródeł wtórnych.

Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na podstawie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Przesłanki te doprowadziły do powstania **ekonomii społecznej**, skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp.

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom. Wraz z rozwojem sektora ES zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny. W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, z kolei ustawa 98 Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie rozwoju usług społecznych w Gminie Skarszewy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Wśród działań i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Na terenie Gminy Czarna Dąbrówka w 2023 roku zarejestrowanych było 26 organizacji pożytku publicznego, w tym stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Istotną kwestią obrazującą aktywność obywatelską jest udział w wyborach. W 2023 r. w Polsce odbyły się wybory parlamentarne. W Gminie Czarna Dąbrówka frekwencja wyborcza wyniosła 69,67 %. Liczba wyborców uprawnionych do głosowania w Gminie Czarna Dąbrówka – 4 280

- Liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania – 2 982
- Liczba głosów nieważnych - 72
- Liczba głosów ważnych - 2 910

7.2. Potrzeby w zakresie usług społecznych na podstawie wyników badań ankietowych

W niniejszym podrozdziale zapytano dorosłych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka, jakie działania w najbliższych latach w Gminie Czarna Dąbrówka są najważniejsze, aby wspierać rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej? Największa liczba ankietowanych wskazała rozwój pomocy sąsiedzkiej (29%), działania integrujące mieszkańców (36%), rozwój wolontariatu wśród młodzieży, osób dorosłych i seniorów (29%) oraz zwiększenie wpływu mieszkańców na kreowanie polityk publicznych (13%). 13% ankietowanych nie wie, bądź nie ma zdania na ten temat.

Zapytano również młodzież klas VII i VIII z terenu Gminy Czarna Dąbrówka w jaki sposób w ciągu ostatniego roku angażowali się w życie społeczności swojej miejscowości? Największy odsetek ankietowanych wskazał pomoc rówieśnikom (39%) oraz pomoc przy organizacji imprez/udział w wydarzeniach lokalnych (38%).

8. Wnioski z Diagnozy Potrzeb i Potencjału Społeczności Lokalnej w zakresie rozwoju usług społecznych.

Celem przeprowadzonego badania było zidentyfikowanie potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych zastanych umożliwiła:

- ✓ wskazanie i określenie uwarunkowań społeczności lokalnej,
- ✓ rozpoznanie potrzeb w zakresie usług społecznych,
- ✓ zidentyfikowanie grup mieszkańców w Gminie Czarna Dąbrówka, które powinny w szczególności zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych.

W oparciu o dokonaną analizę wyników badań, sformułowane zostały rekomendacje. Poniżej znajdują się wnioski z badania diagnozującego potrzeby, zasoby i potencjał w zakresie poszerzania usług społecznych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka wraz z rekomendacjami.

POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZINY, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I POMOC SPOŁECZNA

Problemy dotyczące rodziny. Z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy biorący udział w badaniu do głównych problemów dotyczących rodzin zaliczają brak stałego zatrudnienia, niskie zarobki, choroby i problemy zdrowotne, niepełnosprawność członka rodziny, uzależnienia członka rodziny, przemoc domowa oraz konflikty rodzinne.

Oferta działań na rzecz wspierania rodziny. Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka wskazują, że najczęściej wymienianymi potrzebami w zakresie wspierania rodzin są kolejno według liczby wskazań: poradnictwo psychologiczne, zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży, poradnictwo specjalistyczne, zapewnienie opieki dla dzieci do lat 3, zajęcia integracyjno- edukacyjne dla rodzin, działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich, zapewnienie wsparcia terapeutycznego.

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA

Potrzeby w zakresie działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia. Wyniki badania ankietowego wskazują, iż większość mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka dostrzega potrzebę organizacji zajęć sportowych i innych wzmacniających aktywność fizyczną, potrzebę działań edukacyjnych propagujących zdrowe odżywianie, zdrowy styl życia, potrzebę zwiększenia dostępu mieszkańców do badań przesiewowych w kierunku chorób cywilizacyjnych, potrzebę profilaktyki próchnicy u dzieci, oraz potrzebę organizacji kampanii i akcji edukacyjno- profilaktycznych.

Profilaktyka uzależnień. Największa część mieszkańców, w zakresie działań podejmowanych w celu wyeliminowania lub ograniczenia zjawiska uzależnień dostrzega konieczność dostępu do wsparcia psychologicznego i specjalistycznego, udziału w programach profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, tworzenia warunków do rozwoju klubów abstynenckich i grup AA i tworzenia grup wsparcia.

WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH

Problemy osób starszych i z niepełnosprawnością. Analiza wyników badania przeprowadzonego pod kątem osób starszych i z niepełnosprawnością pozwala stwierdzić, że głównymi problemami powyższych grup są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, trudności finansowe, choroby, samotność, brak opieki lub niewystarczająca opieka ze strony rodziny, brak akceptacji w środowisku lokalnym.

Potrzeby w zakresie oferty wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz starszych. W ramach działań na rzecz powyższych grup największy odsetek opowiedział się za zapewnieniem lepszego dostępu do lekarzy specjalistów, zwiększeniem/ ułatwieniem dostępu do rehabilitacji, zapewnieniem większego dostępu do usług opiekuńczych, zapewnieniem pomocy psychologicznej, ułatwieniem dojazdu do miejsc świadczenia usług społecznych, zapewnieniem opieki wytchnieniowej dla rodzin, organizowaniem kursów i szkoleń dla opiekunów faktycznych w zakresie pielęgnacji i dietetyki, wsparciem asystentów osób z niepełnosprawnościami i asystentów osób starszych, tworzeniem nowych zakładów aktywności zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami, integracją osób z niepełnosprawnościami i starszych oraz ich rodzin ze środowiskiem lokalnym.

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

Problemy osób bezrobotnych. Do głównych problemów osób pozostających bez zatrudnienia w Gminie Czarna Dąbrówka mieszkańcy zaliczyli: brak motywacji do znalezienia zatrudnienia, niechęć do podjęcia pracy, nieumiejętność poszukiwania pracy, niewystarczająca liczba miejsc pracy, kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy, brak dostosowania ofert pracy do kwalifikacji osób bezrobotnych, zbyt wysokie aspiracje osób bezrobotnych odnośnie do oferty dostępnej na rynku pracy i wynagrodzenia, niewystarczające możliwości odbycia kursów, szkoleń i staży zawodowych.

Działania na rzecz wyeliminowania lub ograniczenia problemu bezrobocia. Wyniki uzyskane w badaniu wskazują, iż największy odsetek respondentów dostrzega potrzebę organizowania szkoleń i kursów zawodowych, organizowania staży zawodowych, aktywizacji zawodowej osób 50+, aktywizacji zawodowej kobiet, inicjowania powstawania nowych miejsc pracy, organizowania doradztwa zawodowego dla dorosłych i młodzieży.

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Działalność społeczna. Wśród ankietowanych, którzy zostali zapytani jakie działania są najważniejsze, aby wspierać rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej dominują rozwój pomocy sąsiedzkiej, działania integrujące mieszkańców, rozwój wolontariatu wśród młodzieży, osób dorosłych i seniorów, zwiększenie wpływu mieszkańców na kreowanie polityk publicznych.

KULTURA, KULTURA FIZYCZNA ORAZ TURYSTYKA

Dostępność do aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Bazując na uzyskanych wynikach dotyczących pytań czy i na jakie zajęcia dodatkowe (typu muzyczne, sportowe, plastyczne itp.) uczęszcza młodzież z klas VII i VIII z terenu gminy Czarna Dąbrówka, można stwierdzić, że około 1/3 młodzieży nie uczęszcza na żadne zajęcia dodatkowe zarówno w szkole, jak i poza szkołą, około 1/4 uczęszcza na zajęcia dodatkowe często, natomiast około 1/5 uczniów uczęszcza czasami.

9. Rekomendacje

W oparciu o dokonaną analizę potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych zostały sformułowane rekomendacje co do dalszych działań na terenie Gminy Czarna Dąbrówka, które znajdują się poniżej.

Rekomendowane działania

1. Jednym z priorytetowych obszarów, który powinien być rozwijany i finansowany w opinii dorosłych mieszkańców, jest promocja i ochrona zdrowia. W zakresie projektowania szeroko

pojętych działań prozdrowotnych, szczególną uwagę należy zwrócić na kwestie zdrowia psychicznego oraz uzależnień od substancji. W toku prowadzonych badań ilościowych proponowanymi działaniami w tym zakresie są:

- poprawa dostępności do opieki psychologicznej, psychiatrycznej oraz terapeutycznej na terenie Gminy;
- podejmowanie działań związanych z promocją zdrowia w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej, kształtowanie odpowiednich postaw prozdrowotnych oraz promowania zdrowego stylu życia;
- zwiększenie bazy specjalistów;
- przeprowadzenie lokalnej kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania substancji psychoaktywnych, a także mechanizmów uzależnienia;
- dystrybucja ulotek i innych materiałów profilaktycznych na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z uzależnieniem od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych.
- poszerzenie kadry placówek wspierających osoby uzależnione oraz ich rodziny o specjalistów z zakresy psychologii, terapii uzależnień, itp.
- zapewnienie specjalistycznej pomocy np. psychologa, pedagoga, logopedy oraz poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego i rodzinnego dla rodzin z terenu Gminy. Zaleca się rozwijanie działalności Punktu Konsultacyjnego;
- systematyczne przeprowadzanie szkoleń/warsztatów dla rodziców oraz wychowawców, na temat rozpoznawania i reagowania w przypadku zażywania przez dzieci i młodzież środków psychoaktywnych;
- rozwój szerokiej działalności edukacyjnej, informującej o konsekwencjach społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy.

2. Główne problemy społeczne dotyczące mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka zidentyfikowane zostały w obszarze wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W związku z powyższym zaleca się:

- dalsze organizowanie spotkań, wydarzeń, zajęć dla seniorów, które posłużą zapobieganiu poczucia osamotnienia lub wykluczenia społecznego, a także podtrzymywaniu kontaktów międzyludzkich oraz aktywizacji społeczeństwa lokalnego w rozwijaniu działań na rzecz seniorów;
- zwiększanie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie niepełnosprawności i wieku starczego poprzez organizowanie kampanii społecznych dla mieszkańców Gminy, a także podejmowanie inicjatyw na rzecz włączania społecznego tych grup i integracji międzypokoleniowej;
- dążenie do eliminowania czynników wykluczających seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami ze społeczności lokalnej oraz dostępu do różnego rodzaju usług. Działania powinny być skierowane na systematyczne w miarę możliwości finansowych Gminy dostosowywanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób o ograniczonej mobilności, podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów, dostosowywanie transportu publicznego do potrzeb wymienionych grup społecznych;
- kontynuowanie działalności podmiotów i realizacji programów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami z terenu Gminy Czarna Dąbrówka, w tym: programu „Opieka Wytchnieniowa” i „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, itp.;
- zapewnienie transportu publicznego dla osób z niepełnosprawnościami oraz starszych dostosowanego do ich potrzeb;
- pozyskiwanie środków finansowych na rozwój bezpłatnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów,
- poszerzenie oferty usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami oraz starszych o dotrzymywanie towarzystwa, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pośredniczenia z lekarzem, przygotowania lub dostarczenia posiłków, utrzymaniu higieny osobistej oraz zakupu artykułów spożywczych;
- poszerzenie oferty doraźnego wsparcia usługowego dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami o zapewnienie transportu, drobne usługi remontowe, usługi porządkowe oraz pomoc przy naprawie rzeczy codziennego użytku;
- zwiększenie infrastruktury wsparcia dziennego dla osób zależnych przez tworzenie świetlic, oraz organizowanie w nich zajęć dziennych;

- rozwijanie form wsparcia faktycznych opiekunów osób niesamodzielnych, np. poprzez udział w projektach na rzecz wsparcia osób niesamodzielnych i ich opiekunów;
- tworzenie warunków do rozwoju zawodowego osób z niepełnosprawnościami, poprzez prowadzenie szkoleń i kursów zawodowych dostosowanych do ich potrzeb oraz możliwości;
- przystąpienie Gminy Czarna Dąbrówka oraz promowanie programu Ogólnopolska Karta Seniora wśród mieszkańców.

3. Problemami rodzin z Gminy Czarna Dąbrówka zdaniem mieszkańców okazały się m.in. brak stałego zatrudnienia, niskie zarobki, choroby i problemy zdrowotne, niepełnosprawność członka rodziny, uzależnienia członka rodziny, przemoc domowa oraz konflikty rodzinne, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej, oraz trudności opiekuńczo-wychowawcze rodziców. W odpowiedzi na zidentyfikowane trudności z jakimi zmagają się rodziny z Gminy Czarna Dąbrówka, rekomenduje się:

- kontynuowanie realizacji programów i projektów na rzecz wspierania rodzin, takich jak: asystent rodziny, „Posiłek w szkole i w domu”, Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa, Karta Dużej Rodziny;
- zapewnienie poradnictwa specjalistycznego np. prawnego, psychologicznego, rodzinnego, prowadzenie terapii dla dzieci i młodzieży oraz par/małżeństw;
- organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla rodzin z różnego rodzaju problemami np. uzależnienia, przemoc, zaburzenia psychiczne;
- utworzenie niepublicznej placówki opieki nad dziećmi do lat 3;
- utworzenie klubu rodzica lub innej grupy wsparcia skierowanej do rodziców dzieci, której celem będzie zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym (przemoc, uzależnienia, umiejętności społeczne i emocjonalne, itp.) poprzez organizowanie prelekcji ze specjalistami oraz innych działań na rzecz rodzin z Gminy;
- organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz rodzin. Rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego w formie świetlic dla dzieci i młodzieży oraz doposażenie ich w celu zwiększenia atrakcyjności i zachęcenia do uczestnictwa w zajęciach przez nich organizowanych;

- zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego dla osób doświadczających przemocy domowej oraz umożliwienie im uczestnictwa w grupach wsparcia;
- prowadzenie akcji informacyjnych mających na celu podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie przemocy domowej, a także motywowanie do przełamywania tzw. „zmowy milczenia” w środowisku rodzinnym i sąsiedzkim;
- tworzenie mieszkalnictwa chronionego dla osób doświadczających przemocy domowej, które są formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagające te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

4. Wśród priorytetowych obszarów zdaniem mieszkańców i pracowników znalazło się również przeciwdziałanie bezrobociu w Gminie Czarna Dąbrówka. W odniesieniu do zidentyfikowanych trudności na tym polu proponuje się:

- kontynuowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Bytowie w zakresie angażowania osób pozostających bez zatrudnienia do korzystania z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu ofertowanych przez PUP, np. prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, staże, zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania itp.;
- wykorzystywanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych w celu mobilizacji osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia;
- aktywizację zawodową poprzez organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców oraz pomoc w poszukiwaniu pracy;
- organizowanie doradztwa zawodowego wśród osób dorosłych, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami;
- upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy mieszkańcom Gminy;
- dostosowywanie oferty edukacyjnej w Gminie do aktualnego i przyszłego zapotrzebowania na rynku pracy;
- wspieranie osób w rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej;

- zachęcanie lokalnych przedsiębiorców do wdrażania elastycznych form zatrudnienia, takich jak praca na część etatu czy praca zdalna;
- aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

5. Gwarantem usług społecznych będzie współpraca, szczególnie międzysektorowa, rozwijana w oparciu o zasadę partnerstwa. Partnerstwo międzysektorowe rozumiane jest jako forma współdziałania na rzecz wspólnego celu, w której wszyscy uczestnicy działają na równych prawach, korzystają ze wspólnych zasobów oraz ponoszą odpowiedzialność. Rekomendowane jest partnerstwo JST i NGO, które powinno mieć charakter stały i być budowane na zasadzie wieloletniej współpracy. Współpraca na zasadach partnerstwa daje możliwość kompleksowego i innowacyjnego podejścia do problemu, a także angażuje do działania przedstawicieli kilku różnych grup. Powinna uwzględniać najważniejsze zasady: równorzędność partnerów wobec siebie, wspólne rozwiązywanie problemów, planowanie i podejmowanie decyzji.

III. PLANOWANE CELE I ZADANIA- PLANY

DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG

1. PLANOWANE CELE I DZIAŁANIA.

W niniejszym, najistotniejszym rozdziale przedstawione zostaną plany deinstytucjonalizacji poszczególnych usług, w podziale na 5 osobnych grup społecznych, wskazanych w „Ogólnopolskich wytycznych tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”:

- wsparcie osób starszych
- wsparcie osób z niepełnosprawnościami
- wsparcie osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością
- wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi
- wsparcie dziecka i rodziny, w tym dziecka z niepełnosprawnością.

W każdej z nich opisane zostaną najistotniejsze usługi, wraz z opisem ich celu głównego, celów szczegółowych i zaplanowanych działań.

Obszar 1: WSPARCIE OSÓB STARSZYCH

Cel ogólny: Poszerzenie oferty wsparcia dla osób starszych w Gminie Czarna Dąbrówka

Cel szczegółowy:

Opracowanie oferty dla różnych grup seniorów z różnymi potrzebami

Opracowanie programu wsparcia Seniorów zakładającego rozwinięcie dotychczasowych działań dla Seniorów i zaproponowanie nowych usług.

Cel szczegółowy:

<i>Działania wspierające aktywność seniorów</i>	Wsparcie dzienne w ramach Klubów Seniora- utworzenie nowych Klubów i poszerzenie oferty istniejących.
Cel szczegółowy: <i>Rozwój kulturalny i animacyjny seniorów</i>	Działania w postaci wycieczek, wyjazdów do teatru, kina, imprez integracyjnych, pikników, wycieczek pieszych.
Cel szczegółowy: <i>Wprowadzenie Karty Seniora w Gminie</i>	Wprowadzenie lokalnego programu cenowych obniżek dla seniorów w lokalnych sklepach i punktach usługowych.
Cel ogólny: Zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych i profilaktyki prozdrowotnej	
Cel szczegółowy: <i>Zwiększenie dostępu do specjalistów z zakresu psychologii i terapii uzależnień</i>	Zwiększenie ilości godzin usług psychologa i instruktora terapii uzależnień dostępnych dla Seniorów w gminie.
Cel szczegółowy: <i>Zwiększenie dostępu do specjalistów z zakresu rehabilitacji i fizjoterapii</i>	Zwiększenie ilości godzin usług rehabilitacyjnych i fizjoterapeutycznych dostępnych dla Seniorów w gminie.
Cel szczegółowy: <i>Zwiększenie dostępu do opieki pielęgniarstwa</i>	Zwiększenie ilości godzin usług z zakresu długoterminowej opieki pielęgniarstwa
Cel szczegółowy: <i>Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych</i>	Zwiększenie ilości godzin oraz zatrudnienie większej ilości opiekunek świadczących usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

<i>Cel ogólny: Rozwinięcie działań na rzecz seniorów z zakresu wsparcia środowiskowego</i>	
Cel szczegółowy: <i>Rozpropagowanie wśród seniorów idei „Koperty Życia”</i>	Dotarcie do seniorów oraz pomoc w założeniu Koperty Życia seniorom w gminie.
Cel szczegółowy: <i>Zwiększenie dostępu do usług asystenckich, opiekuńczych i wytchnieniowych</i>	Zwiększenie ilości godzin usług asystenckich, opiekuńczych i wytchnieniowych oraz profesjonalizacja usług- przeprowadzenie szkoleń dla osób świadczących usługi
Cel szczegółowy: <i>Rozwój wolontariatu na rzecz seniorów</i>	Przeprowadzenie szkoleń i zaangażowanie większej ilości wolontariuszy do wsparcia Seniorów.
Obszar 2: WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	
<i>Cel ogólny: Zwiększenie dostępności infrastruktury i usług lokalnych dla osób z niepełnosprawnościami</i>	
Cel szczegółowy: <i>Dostosowanie przestrzeni publicznej i obiektów</i>	Likwidacja barier architektonicznych (np. montaż podjazdów, wind, dostosowanie toalet), zapewnienie odpowiedniego oznakowania, oświetlenia i elementów ułatwiających orientację w przestrzeni.
Cel szczegółowy: <i>Rozwój usług cyfrowych przyjaznych osobom z niepełnosprawnościami</i>	Dostosowanie stron internetowych i aplikacji do standardów WCAG, udostępnianie materiałów w formach alternatywnych (np. napisy, wersje audio).
Cel szczegółowy:	

<i>Wsparcie organizacji pozarządowych i inicjatyw lokalnych w działaniach na rzecz dostępności</i>	Pozyskiwanie grantów i dotacji na projekty poprawiające dostępność, wspieranie wolontariatu i sieci pomocowych.
<i>Cel ogólny: Rozwój programów wsparcia i rehabilitacji umożliwiających samodzielne funkcjonowanie</i>	
Cel szczegółowy: <i>Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych</i>	Zatrudnienie większej ilości osób do świadczenia usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (asystenci osób z niepełnosprawnościami, opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze)
Cel szczegółowy: <i>Współpraca z instytucjami ochrony zdrowia, edukacji i rynku pracy</i>	Koordinowanie działań z ośrodkiem zdrowia, szkołami i pracodawcami, wypracowanie mechanizmów płynnego przejścia z rehabilitacji do aktywności zawodowej lub społecznej.
Cel szczegółowy: <i>Zajęcia psychospołeczne dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin</i>	Zwiększenie ilości godzin pracy psychologa- zajęcia indywidualne i grupowe, trening umiejętności społecznych, hipoterapia
<i>Cel ogólny: Rozwój usług zdrowotnych dla osób z niepełnosprawnościami</i>	
Cel szczegółowy: <i>Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i usprawniającego</i>	Doposażenie wypożyczalni i udostępnianie osobom z niepełnosprawnościami z terenu gminy nieodpłatnie sprzętu rehabilitacyjnego i usprawniającego

Cel szczegółowy: <i>Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami</i>	Zwiększenie ilości godzin świadczenia usług rehabilitacji stacjonarnej oraz rehabilitacji domowej oraz doposażenie gabinetu rehabilitacyjnego
Cel szczegółowy: <i>Zwiększenie zakresu usług długoterminowej opieki pielęgniarstwa</i>	Zapewnienie świadczenia usług długoterminowej opieki pielęgniarstwa na terenie gminy
<i>Cel ogólny: Rozwój działań z zakresu aktywizacji społeczno- zawodowej osób z niepełnosprawnościami</i>	
Cel szczegółowy: <i>Funkcjonowanie Klubu Osób z Niepełnosprawnościami</i>	Aktywności w Klubie polegające na spotkaniach grupy wsparcia, aktywność rodzinna, terapeutyczno- dyskusyjne kluby filmowe, wykłady, promocja zdrowia
Cel szczegółowy: <i>Organizacja czasu wolnego dla osób z niepełnosprawnościami</i>	Przeprowadzanie szeroko pojętych, cyklicznych warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami: kulinarnych, rękodzielniczych, teatralnych, muzycznych.
Cel szczegółowy: <i>Tworzenie i wspieranie klubów, stowarzyszeń i grup zainteresowań</i>	Prowadzenie klubów sportowych, artystycznych i hobbystycznych dostępnych dla osób z różnym stopniem sprawności, finansowanie i promowanie inicjatyw oddolnych tworzonych przez same osoby z niepełnosprawnościami.
Cel szczegółowy: <i>Promowanie aktywnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i kulturalnym</i>	Organizacja wydarzeń integracyjnych i kulturalnych: festiwale, pikniki, wystawy, koncerty z udziałem osób z

	niepełnosprawnościami jako uczestników i twórców.
<i>Cel ogólny: Podnoszenie świadomości społecznej i przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami</i>	
Cel szczegółowy: <i>Realizacja kampanii społecznych</i>	Tworzenie i publikowanie materiałów promujących równe traktowanie oraz pozytywny wizerunek osób z niepełnosprawnościami
Cel szczegółowy: <i>Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i instytucjach</i>	Organizowanie lekcji, warsztatów i spotkań z udziałem osób z niepełnosprawnościami, wprowadzanie treści o integracji i różnorodności do programów edukacyjnych.
Cel szczegółowy: <i>Organizacja wydarzeń integracyjnych</i>	Pikniki, festiwale, konferencje i panele dyskusyjne z udziałem osób z niepełnosprawnościami oraz społeczności lokalnej, wykorzystywanie tych wydarzeń jako okazji do budowania więzi i przełamywania uprzedzeń.
Obszar 3: WSPARCIE OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI LUB ZAGROŻONYCH BEZDOMNOŚCIĄ	
<i>Cel ogólny: Rozwój programów aktywizacji społeczno-zawodowej ukierunkowanych na powrót na rynek pracy</i>	
Cel szczegółowy: <i>Budowa systemu zbierania informacji o osobach zagrożonych bezdomnością</i>	Zwiększenie przepływu informacji pomiędzy CUS a innymi instytucjami gminnymi, powiatowymi i państwowymi zajmującymi się osobami bezdomnymi i zagrożonymi bezdomnością, wprowadzenie systemu szybkiej reakcji- przekazywanie zgłoszeń o

	zagrożeniu bezdomnością do odpowiednich służb i uruchamianie natychmiastowego wsparcia.
Cel szczegółowy: <i>Rozwój zindywidualizowanych ścieżek aktywizacji</i>	Tworzenie Indywidualnych Planów Działania, łączenie działań z zakresu edukacji, staży i wolontariatu w procesie reintegracji
Cel szczegółowy: <i>Dostarczenie odpowiedniego wsparcia dla osób zagrożonych bezdomnością poprzez organizację szkoleń i kursów zawodowych</i>	Uruchamianie kursów zgodnych z potrzebami lokalnego rynku pracy, współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami przy projektowaniu programów szkoleniowych.
Cel szczegółowy: <i>Działania motywujące i integracyjne</i>	Prowadzenie warsztatów kompetencji miękkich, organizacja grup wsparcia dla osób powracających na rynek pracy, włączenie działań kulturalnych i rekreacyjnych w procesie reintegracji społecznej.
<i>Cel ogólny: Wzmacnianie systemu profilaktyki bezdomności poprzez działania informacyjne i edukacyjne skierowane do grup ryzyka</i>	
Cel szczegółowy: <i>Prowadzenie kampanii informacyjnych</i>	Opracowanie materiałów edukacyjnych (brozury, ulotki, plakaty, filmy) informujących o dostępnych formach wsparcia i możliwych konsekwencjach zaniedbania problemu, prowadzenie kampanii w lokalnych mediach.
Cel szczegółowy: <i>Wczesne wsparcie interwencyjne</i>	

	Utworzenie punktu konsultacyjnego, w którym osoby z grup ryzyka mogą uzyskać poradnictwo mieszkaniowe, prawne i socjalne.
Cel szczegółowy: <i>Wsparcie w zakresie zadłużeń mieszkaniowych</i>	Prowadzenie poradnictwa w zakresie spłaty zadłużeń i negocjacji z wierzycielami, udzielanie pomocy w uzyskaniu dodatków mieszkaniowych lub innych form wsparcia finansowego.
Obszar 4: WSPARCIE OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO	
<i>Cel ogólny: Zapewnienie wczesnej identyfikacji potrzeb i szybkiego dostępu do diagnozy oraz specjalistycznego wsparcia</i>	
Cel szczegółowy: <i>Wczesne wykrywanie i diagnoza</i>	Współpraca z lekarzami POZ, psychologami, szkołami, pracownikami socjalnymi w celu szybkiego kierowania osób do specjalistów zdrowia psychicznego.
Cel szczegółowy: <i>Lokalny dostęp do specjalistów z zakresu psychiatrii</i>	Organizacja lokalnego punktu konsultacyjnego dla mieszkańców, gdzie możliwa jest wstępna diagnoza i skierowanie do dalszej pomocy.
Cel szczegółowy: <i>Instytucjonalne upowszechnienie tematyki zdrowia psychicznego</i>	Wprowadzenie systemu szkoleń dla nauczycieli, policji, pracowników socjalnych i urzędników w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów kryzysu psychicznego.

<i>Cel ogólny: Rozwój zintegrowanych usług środowiskowych umożliwiających życie w społeczności lokalnej zamiast w instytucjach całodobowych</i>	
Cel szczegółowy: <i>Rozbudowa i finansowanie usług asystenckich i opiekuńczych w miejscu zamieszkania</i>	Zapewnienie usług asystentów i opiekunów wspierających codzienne funkcjonowanie osób z zaburzeniami psychicznymi w domu.
Cel szczegółowy: <i>Wsparcie aktywności społecznej i integracji</i>	Realizacja programów animacji społecznej, klubu wsparcia, warsztatów umiejętności społecznych, ułatwianie dostępu do instytucji kultury, edukacji i rekreacji.
Cel szczegółowy: <i>Współpraca międzyinstytucjonalna i koordynacja działań</i>	Ustanowienie mechanizmów współpracy pomiędzy służbami zdrowia, pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i samorządem, koordynacja opieki i monitorowanie postępów osób korzystających z usług.
Cel szczegółowy: <i>Edukacja i wsparcie rodzin/opiekunów</i>	Prowadzenie szkoleń, poradnictwa i grup wsparcia dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi, promowanie roli rodzin w procesie rehabilitacji i integracji społecznej.
<i>Cel ogólny: Zapewnienie systemowego wsparcia rodzinom i opiekunom osób z zaburzeniami psychicznymi</i>	
Cel szczegółowy: <i>Organizacja grup wsparcia dla rodzin i opiekunów</i>	Prowadzenie regularnych spotkań grup wsparcia umożliwiających wymianę doświadczeń i emocjonalne wsparcie, moderowanie grup poprzez

	wykwalifikowanych specjalistów- psychologów, terapeutów.
Cel szczegółowy: <i>Edukacja i wsparcie rodzin/opiekunów</i>	Organizacja warsztatów i kursów dotyczących rozumienia zaburzeń psychicznych, metod radzenia sobie z kryzysami oraz opieki nad osobą chorą.
Cel szczegółowy: <i>Zapewnienie dostępu do poradnictwa psychologicznego i prawnego</i>	Udzielanie rodzinom i opiekunom fachowego wsparcia psychologicznego oraz doradztwa prawnego.
Obszar 5: WSPARCIE DZIECKA I RODZINY	
<i>Cel ogólny: Wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej</i>	
Cel szczegółowy: <i>Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami w kryzysie</i>	Diagnozowanie sytuacji rodzinnej i identyfikacja problemów wychowawczych, opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy rodzinie.
Cel szczegółowy: <i>Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego</i>	Dostęp do konsultacji psychologa, pedagoga, terapeuty rodzinnego i prawnika, organizowanie punktów poradnictwa.
Cel szczegółowy: <i>Realizacja szkoleń, programów edukacyjnych i profilaktycznych dla rodziców</i>	Warsztaty umiejętności wychowawczych i komunikacji w rodzinie, spotkania edukacyjne dotyczące rozwoju dziecka, radzenia sobie ze stresem, profilaktyki uzależnień.
Cel szczegółowy:	

Organizacja grup wsparcia i integracyjnych dla rodzin	Spotkania rodzin o podobnych problemach w celu wymiany doświadczeń, organizowanie imprez i wydarzeń sprzyjających budowaniu więzi rodzinnych.
Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla dzieci i rodziców w procesie budowania relacji	
Cel ogólny: Zapewnienie sprawnego systemu interwencji kryzysowej	
Cel szczegółowy: Udzielanie pomocy specjalistycznej	Zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego, organizowanie pomocy medycznej i terapeutycznej w sytuacjach wymagających natychmiastowej reakcji.
Cel szczegółowy: Podejmowanie działań w przypadku przemocy w rodzinie	Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy, występowanie o nakaz opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy, jeśli wymaga tego sytuacja.
Cel szczegółowy: Koordynacja działań z innymi służbami	Współdziałanie z policją, sądem rodzinnym, ośrodkiem zdrowia, kuratorami, PCPR, organizowanie wspólnych procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych.
Cel ogólny: Wzmacnianie więzi rodzinnych i współpracy z rodzinami	
Cel szczegółowy: Prowadzenie poradnictwa i wsparcie dla rodzin	Konsultacje psychologiczne i terapeutyczne ukierunkowane na poprawę funkcjonowania rodziny, udział w cyklicznych szkoleniach i warsztatach podnoszących kompetencje rodzicielskie (m.in. szkoła dla rodziców)

Cel szczegółowy:	Indywidualna i grupowa terapia rodzin, prowadzenie superwizji dla pracowników realizujących wsparcie rodzinne.
Cel szczegółowy: <i>Promowanie pozytywnych wzorców więzi rodzinnych w środowisku lokalnym.</i>	Organizacja wydarzeń integracyjnych i kampanii społecznych podkreślających wartość więzi rodzinnych.

2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W procesie tworzenia planu deinstytucjonalizacji usług społecznych kluczowym wyzwaniem dla Gminy Czarna Dąbrówka pozostaje kwestia finansowania. Obowiązujące regulacje prawne nakładają obowiązek uwzględniania ram finansowych, jednak nie precyzują, jak szczegółowo powinny one zostać opracowane. Brak jednoznacznych wytycznych i definicji oznacza, że sposób formułowania tych ram wymaga elastycznego podejścia, dostosowanego do lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców.

Analizując sytuację prawną oraz praktykę planowania strategicznego na poziomie gminnym, można stwierdzić, że obowiązek określenia ram finansowych w Gminie Czarna Dąbrówka ma przede wszystkim charakter wskazujący na konieczność zabezpieczenia środków na realizację zaplanowanych działań. Nie jest to jedynie formalny wymóg, lecz podstawa umożliwiająca skuteczne wdrażanie polityki społecznej i zapewnienie ciągłości wsparcia dla osób korzystających z usług.

Istotnym aspektem jest fakt, że działania przewidziane w deinstytucjonalizacji będą realizowane przez różne podmioty, instytucje, organizacje pozarządowe oraz inne jednostki dysponujące własnymi budżetami. Oznacza to, że ramy finansowe planu nie muszą przyjmować formy odrębnego budżetu, lecz powinny uwzględniać wielowymiarowość i rozproszenie źródeł finansowania. Należy zatem przyjąć, że wszystkie działania związane z deinstytucjonalizacją muszą mieścić się w ramach dostępnych środków, pochodzących zarówno z dochodów własnych gminy, jak i ze środków zewnętrznych.

W kontekście pozyskiwania funduszy na realizację celów planu, szczególnie istotne jest wykorzystanie dostępnych instrumentów finansowych na poziomie krajowym i unijnym. Fundusz Solidarnościowy, wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”, oraz fundusze unijne takie jak Fundusze Europejskie Pomorza na lata 2021-2027, stanowią kluczowe źródła wsparcia finansowego dla Gminy Czarna Dąbrówka. Skuteczne pozyskanie i wykorzystanie tych środków może znacząco wzmocnić lokalny system usług społecznych, przyczyniając się do jego trwałości i efektywności.

Podsumowując, choć kwestie finansowania deinstytucjonalizacji pozostają obszarem nie do końca zdefiniowanym na poziomie prawnym, ich praktyczne rozwiązanie wymaga od Gminy Czarna Dąbrówka elastycznego, strategicznego podejścia oraz umiejętności koordynacji rozproszonych źródeł finansowania. Wykorzystując dostępne fundusze i planując wydatki zgodnie z możliwościami budżetowymi, gmina ma szansę stworzyć model wsparcia społecznego odpowiadający współczesnym wyzwaniom, zapewniając jednocześnie stabilność i dostępność usług dla swoich mieszkańców.

3. SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI

Monitorowanie wdrażania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2026-2030 będzie prowadzone w sposób zapewniający systematyczne pozyskiwanie informacji o poziomie realizacji zaplanowanych działań. Natomiast monitoring wskaźników określonych dla każdego z obszarów interwencji będzie prowadzony na bieżąco, co pozwoli na stałe śledzenie postępów oraz skuteczności podejmowanych działań.

Działania monitorujące będą realizowane w sposób spójny i skoordynowany z systemem monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czarna Dąbrówka. Pozwoli to na zapewnienie spójnego i efektywnego zarządzania polityką społeczną w oparciu o oba dokumenty strategiczne.

Badania ewaluacyjne będą prowadzone zarówno w trakcie realizacji Planu, jak i po jego zakończeniu. Działania ewaluacyjne mają charakter ustawiczny, co oznacza, że będą kontynuowane przez cały okres wdrażania dokumentu, zapewniając ciągłe doskonalenie i adekwatność podejmowanych działań społecznych.

Na zakończenie okresu obowiązywania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych na lata 2026-2030 zostanie opracowany raport podsumowujący realizację wszystkich zaplanowanych działań oraz osiągnięte rezultaty. Raport ten zostanie następnie przedłożony Wójtowi Gminy Czarna Dąbrówka oraz Radzie Gminy, co umożliwi podjęcie decyzji o dalszych kierunkach rozwoju usług społecznych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka.

Wskaźniki monitoringu

L.p.	Nazwa wskaźnika
I. OSOBY STARSZE	
1.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
2.	Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową
3.	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla opiekunów nieformalnych
4.	Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób starszych
5.	Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób starszych

II. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	
1.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
2.	Liczba osób objętych opieką wytchnieniową
3.	Liczba osób objętych usługami asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością
4.	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla opiekunów nieformalnych
5.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją zawodową

III. OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI	
1.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, które skorzystały z usług
2.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, którym udzielono schronienia

IV. OSOBY Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	
1.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego, które skorzystały z usług
2.	Liczba osób uczestniczących w formach aktywizacji społeczno- zawodowej dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego

V. RODZINY Z DZIEĆMI	
1.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną
2.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych asystenturą rodziny
3.	Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym
4.	Liczba funkcjonujących grup wsparcia dla rodzin
5.	Liczba zorganizowanych działań na rzecz osób i rodzin w celu rozwoju ich aktywności

ZAKOŃCZENIE

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Czarna Dąbrówka na lata 2026-2030 stanowi istotny krok w kierunku transformacji systemu wsparcia społecznego, dostosowanego do współczesnych wyzwań demograficznych i społecznych. Proces deinstytucjonalizacji, rozumiany jako przesunięcie akcentu z instytucjonalnych form opieki na wsparcie środowiskowe i zindywidualizowane usługi, odpowiada na rosnącą potrzebę integracji osób wymagających pomocy ze środowiskiem lokalnym.

Plan opiera się na szczegółowej analizie potrzeb społeczności Gminy Czarna Dąbrówka oraz zasobów lokalnych, co pozwala na precyzyjne dopasowanie proponowanych działań do specyfiki regionu. Przyjęte rozwiązania uwzględniają zarówno aspekty organizacyjne, jak i społeczne, kładąc nacisk na aktywizację osób korzystających z pomocy oraz wspieranie ich samodzielności i niezależności.

Realizacja zapisów Planu wymaga współdziałania różnych podmiotów- administracji samorządowej, instytucji pomocy społecznej, organizacji pozarządowych oraz środowisk lokalnych. Taka współpraca jest fundamentem budowy efektywnego systemu usług społecznych, który odpowiada na zróżnicowane potrzeby mieszkańców i sprzyja ich inkluzji społecznej.

Ponadto, Plan przewiduje mechanizmy monitoringu i ewaluacji, które umożliwiają systematyczne ocenianie efektów realizacji oraz elastyczne dostosowywanie strategii do zmieniającej się rzeczywistości. Taka dynamiczna i naukowo ugruntowana metoda wdrażania stanowi gwarancję trwałości i skuteczności działań deinstytucjonalizacyjnych.

W perspektywie długofalowej, wdrożenie niniejszego Planu przyczyni się do stworzenia modelu wsparcia społecznego, który nie tylko odpowiada na bieżące potrzeby, ale także wzmacnia kapitał społeczny i poprawia jakość życia mieszkańców Gminy Czarna Dąbrówka.

Sporządziły:

Katarzyna Chrzan

Jolanta Bork